

# אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה'תשס"ו

מאמרים נבחרים מושקיות המדה, שווים לכל נפש מבוזנים ומרוממים  
מכתבם ומלשונם מותר הספרים הקדושים

בשלה

זהר המבאר  
הקטן והגדול

מוציאת לאור "אביר יעקב"  
מוסדות "אור מאיר שנתח" נתיח  
על שם ב"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זצ"ל



# לאור באור לשמים

"שבוודאי בדברי הקודש האלה יאיר

כל איש נשמתו הנקראת שמים"

(הרה"ק ר' מנחם מענדל מבראסלביץ)



בשרה טובה לשרתי הסודות:

**ספר אור לשמים המבואר**

הרה"ק רבי מאיר זע"א מאפמא



מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

# אוצר פניני החסידות

אוצר כלום  
לפרשת השבוע

בש"ח

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

זה הוא ענן סוד ל'ראי ה' ולחושבי שמו, אף על פי  
שעוסקים ומדברים בדברי עולם הזה, מקל מקום  
מחשבתם קשורה ודבוקה בהשם? תברך ברוך הוא כל  
הימים, וכל דבריהם בקדשה, וכמו שידענו מזה מדברי  
איש האלקי הבעל שם טוב זיע"ע שדבר עם תלמידיו  
ספורי מעשיות מעניני עולם הזה והמה דברים גבוהים  
ברום עולם: (תפארת שלמה)



**אוצר פניני החסידות**

- א **שם משמואל** | הלמוד מקריעת ים סוף שאף אם נדמה לאדם שהוא בשפל המצב עליו לחשב שמא עתה מנסים אותו משמים
- א **בארת המים** | 'לגור ים סוף לגזרים' - אם נגזר על האדם רעה תלילה הקב"ה גוזר וחותק זאת לגזרות קטנות
- א **תפלה למשה** | דברים חריפים בהקמת הליצנות
- ב **דרך חיים** | שרש הליצנות הוא מקלות וזחירות הדעת עד שאין מעצור ללב לכל דבר
- ב **צדקת צדיק** | שרש כל הטוב הוא אמונה ושרש כל הרע הוא ליצנות
- ג **נצר חסד** | 'דרך ארץ בלשתיים' - בעלי מדות אנושיות הנקרא 'פוליטיקו' ואחת רעים ללא דרך התורה
- ג **שיחות מוהר"ן** | השייבה בין בני האדם נוצרת לאדם בלבולים גדולים
- ד **תניא** | על ליצנות ולשה"ר אין פה הקלע מועיל אלא גיהנם
- ד **בית אהרן** | הדרך האמתית היא לחבר את ה'דרך ארץ' לתורה'
- ד **עטרת וטועה** | בעניני עולם הזה לא ידאג על לאחר זמן כדי שלא יתבשל מתורה ועבודה, אך בעבודת הבורא בכל עת יפשפש במעשיו ויראה את הולך
- ה **אמרי שפר** | כל זמן שמחפש האדם תחבולות להושיע את עצמו אין הקב"ה מושיעו כיון שמראה חסר אמונה
- ו **אמרי חיים** | ביום השבת סרים כל דאגות ימות החל
- ז **תורה אור** | הדקדוקים בענין קריעת ים סוף
- ז **סוד ישרים** | כל מעשה המצוה הם בכחו יתברך, אך כפי הרצון והחשק למצוה כך זוכים
- י **מרגיניא דלבי מאיר** | אין לאדם להסתמך על יחוס אלא על יגיעה עצמית
- י **לקוטי שיחות** | באור 'אימתה על הרחוקים ופחד על הקרובים' בעבודת האדם
- יא **מאור עינים** | הבורא יתברך אינו מאשים את האדם שעוונותיו גרמו לו
- יא **שבע שמחות** | בכלל הברכה שלא תתפשט המחלה ההדביק אנשים בריאים
- יב **הגש"פ שלחן הטהור** | הבורא יתברך מרומם את ישראל בכל מצב מחמת המלצת זכות עליהם
- יב **בית אהרן** | 'דבר יום ביומו' - בכל יום יש תקונים השונים מהביר
- יב **זהר חי** | על ידי אמונה שכלל הצער וההסתר מצוי הבורא יתברך זוכים שיתבטלו ויתמתקו
- יג **תורת משה** | הלמוד בעניני שבת ובמסכת שבת מביא השפעה יתרה
- יד **נעם אלימלך** | הדקדוקים בלשון הפסוק
- טו **תפארת שלמה** | האדם במעשיו פותב ספר לפני הקב"ה
- טו **תשובות חן** | כל גאלה קלילות ופרטיות בכל הדורות שרשה מאגלת מצרים
- טו **תניא** | שמחת הנפש ביציאתה ממאסר הגוף בעת העסק בתורה ותפלה הוא בחינת יציאת מצרים
- טז **הלקת יהושע** | אל יפל לב האדם אם אינו מצליח לגמור מלחמת הניצור
- טז **שפת אמת** | כפי שיוכל הקב"ה על הקצ במצרים כן יש לנו לקוות שיעשה לנו בגלותנו לטובתנו

**אוצרות גאוני הדורות**

- טז **דרושי רבי משה מאימראן** | כיצד המלאך גבריאל דחה את בקשת עזרא
- יז **חיים וחסד** | ישראל מנצחים במלחמותיהם בזכות שמירת לשון הרע
- יז **הנה דוד** | בקיעת כל מימות העולם
- יז **כף הכתן** | נתינת רשות לישראל לומר שירה
- יח **דברי יוסף** | גאלת ישראל בזכות קבלת התורה
- יח **המדת ישראל** | ימינו של הקב"ה גרמה למצרים להאבד
- יח **משמרת אלעזר** | על ידי רדיפת הממון מתמעטת השקת התורה
- יט **ויעמד פנחס** | המן הוכיח שנזושת ישראל שמרו על קדשתו
- יט **כלי חמדה** | המן של שבת הנה משבח יותר מימי החל בטעמו ובקדשותו
- כ **בית מאיר** | אכילת פת בסעודה שלישית
- כ **שם אנוש** | קריאת שם למן של שבת שהיה משבח יותר מהמן של ימות החל
- כא **רביד יוסף** | במן של שבת היו מרגישים טעמה וממשה של צפיחית נדבש
- כא **נתיבות שלום** | בזכות שיוסף שלם לאחיו טובה תחת רעה נבחר יהושע להלחם בעמלק
- כב **מגידי מישרים** | התעלות על ידי המלאך הקדוש הממנה ביום השבת
- כב **בית חדש** | שכר אכילת שלש הסעודות
- כג **מחברת הקדש** | שכר שלשת הסעודות בזכות האבות
- כג **זרע בורן** | התקשרות השכינה עם ישראל על ידי אכילת סעודות השבת
- כג **לחמי תודה** | השפעת כל סעודה לשני ימי חל
- כד **לחמי תודה** | השבת חמדת הנמים
- כד **דברי שאול** | סעודת שלישית מעין סעודת המן שמלאכי השרת אוכלים
- כה **מעשי צדיקים**
- לג **ספיר יהלום** | הארה חסידיית מן הפרשה
- לז **זוהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד

## נושאים בפרשת בשלה

### קריעת ים סוף

#### שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

הלמוד מקריעת ים סוף שאף אם נדמה לאדם שהוא בשפל המצב עליו לחשב שמה עתה מנסים אותו משמים

**יש** להתבונן מה שנאמר בדברי חכמינו ז"ל בענין קריאת ים סוף 'יורדי הים', הלא הים גבוה מן הארץ כמאמרם ז"ל (כ"ד כג ז) וכו', אם כן הנה להם להזכירם עולי הים, או לכל הפחות עובדי ים פלישנא דקרא, אף הלשון 'יורדי הים' צריך באור.

**ונראה** שרמזו ז"ל במתק שפתותיהם מילתא אגב אורחיה, דהנה כבוד קדושת אבי אדומו"ר וצללה"ה הגיד, שבכל נסיונות מסלקין מן האדם המדרגות שלו, דאי לאו הכי לא הנה נסיון פלל וכו'.

**ואף** אנו נאמר, שכן הנה הענין בקריעת ים סוף, שהנה אז נסיון גדול לישראל, שלא נבקע להם הים עד שנכנסו לתוך הים עד חטמיהם, הנה צריך נמי קדם כל לסלק כל המדרגות, דאי לאו הכי לא הנה כל כך נסיון.

**אלא** שהיו אז ירודים ושפלים בלי שום הארה – ובחכינה זו נכנסו לים עד חטמיהם, על כן נקראו 'יורדי הים', באשר הנה אז בבחינת ירדה, ונדמה להם ש'יורדין, ואף על פי כן על מנת כן נכנסו אפילו על מנת לירד לבאר שחת – אין לנו אלא דברי כן עמרם.

וזה למוד לכל אדם, שאפילו בהיותו ביריחה ובשפלות המחין עליו לזכר כי עתה הגיע הזמן שמנסין אותו מן השמים, כבמד"ש (שמות רבה לא א) שאין בריה שאין הקדוש ברוך הוא מנסה אותה, ועל כן אפילו הוא בסתר המדרגה מקומך אל תנח (שביעי של פסח תרע"ד):



#### בארת המים

רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א

'לגזר ים סוף לגזרים' – אם נגזר על האדם רעה חלילה הקב"ה גזר וחותר זאת לגזרות קטנות

**לגזר** ים סוף לגזרים וכו' והעביר ישראל בתוכו (תהלים קלו יג-ד). הינו אם נגזר חס ושלום גזרה על האדם אשר אין יכול לעמוד בה, אזי הקדוש ברוך הוא ברכ בחמיו וחסדיו יגזר ויחתך הגזרות לגזרים ויחתיכות קטנות, קצת מהם בשנה הזאת וקצתם בשנה האחרת, וכן הלאה, וקצתם בגלגול השני, וקצתם על צאצאיו וצאצאי צאצאיו בחמא לצלן, למען יוכל האיש הישראלי לעבר בתוכו להיות בעולם הזה:



#### פלשתים – קלפת הליצנות

#### תפלה למשה

רבי משה מסאמבור זיע"א

דברים חריפים בחמרת הליצנות

**ושמעתי** ממורי ורבי איש אלקים קדוש מורנו הרב רבי מנחם מענדיל

## נושאים בפרשת בשלח

הליצנות גורמת שלא יהא הלב מקום קבול  
להרגשת יראת שמים

**והן** הנקראים 'לצים', שמתלוצץ מכל דבר  
אלקית ואינו חושש כלל. ולא מצד  
שמוּרד בכּוּון כּו' הוא פּוֹרֵק על, אלא רק מצד  
קלות נפשו שֵׁלבו פתוח בהוללות וליצנות  
מכל כּו', ועל כן אין בו בחינת ההרְגָשָׁה  
ביראת אלקים כלל, כי הוא הפוֹךְ הבית קבול  
ליראת אלקים. אבל לא שכּוֹפֵר באלקים ואינו  
מאמין בעֲנַשׁ החטא, אלא שאינו מרגיש כלל  
מצד הליצנות שֶׁבְטֵבַע נפשו.

שרש קלפת ליצנות הוא קלפת פלשתים |  
'פלשתים' מלשון 'מבוי מפלש'

**ושרש** קלפה זאת דלצים הוא קלפת פלשתים,  
כמו שאמרו 'פלשתים לצנים היו וכו''  
(וכמו שנתבאר במקום אחר בענין וישב יצחק  
ויחפר כו' אשר סתמום פלשתים' שהיא הליצנות  
והוללות, סתמו לאור אהבה דאברהם שמאיר  
בכל יום בתפלת אדם מישראל, אך מיד יפל  
באהבות זרות על ידי שישב 'במושב לצים'  
שהוא ההוללות וליצנות כמבוי המפלש, כך  
לבו מפלש לכל דבר שחוק ותענוג זר כו'  
ובלתי ירגיש לשום דבר כּוּנֵל.

**אבל** יצחק שהוא בבחינת 'פחד אלקים'  
שכלולה באהבה דאברהם בקבלת על  
מלכות שמים, אין הפלשתים שהוא קלפה  
דלצים סותמים ומחשיכים אור אלקי כלל, כי  
זהו בחינה המנגד להם בתכלית וד"ל (שער

התשובה אות ה)

## צדקת הצדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

שרש כל הטוב הוא אמונה ושרש כל הרע  
הוא ליצנות

**כמו** ששרש כל דבר טוב הוא האמונה שבו  
פתחה התורה אנכי וגו' שלא בלשון

מרימנאב נשמתו בגנזי מרומים, שאמר על  
ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים (ג יז), שאמרו  
ר"ל (ע"ז טז) על 'ובמושב לצים לא ישב'  
(תהלים א א) זה פלשתים שפלשתים לצנים היו.

**ואמר:** אלו היה יודע פרעה שעם ליצנות  
יכולין להכחיש כל העולם, לא היו  
ישראל יוצאים מתחת ידו לעולם חס ושלום.

**ובמעם** שנית אמר והראה באצבעו דרך חלון,  
ואמר בזה הלשון: רואים אתם שזה  
שמים, ועם ליצנות יכולין להכחיש שזה אינו  
שמים.

**ואחר** סעודתו אמר בביתו: אתם סבורים  
שבבית מדרשנו היום בשעת התפלה  
לא היו ליצנים, היום התפלל זה והיו מתלוצצים  
שמאריך ואין קולו ערב בתפלתו, עד כאן  
דברי פי חכם חן (פרשת ויצא):



## דרך חיים

רבי דב בער מליובאוויטש זיע"א

שרש הליצנות הוא מקלות וזחירות הרעת עד  
שאין מעצור ללב לכל דבר

**הליצנות** הוא קשה מכל אלה, להיות כי  
שרש הליצנות הוא בא מצד הקלות  
שבנפשו, והוא ענין עצם פתיחת הלב לכל  
דבר בלתי מעצור לרוחו שבלבו לכל דבר כו',  
שנקרא זחוח הלב ופתיחתו ביותר (בלשון  
אשכנז: איין צו לאזינע הארץ, ער צו לאזט  
די הארץ זייער און די הארץ איז אפין בלי  
שעור, ער הערט קיין זאף ניט און קיין ענין  
צו דער האלטין זיך כו').

**והוא** כמו טבע מרה הלבנה שטבעו בהוללות  
וליצנות תמיד, דהינו כל שחוק וכל  
קלות ראש, ואין מעצור לרוחו כלל ברבוי  
דברי בטלים, וזה רק מצד עצם טבע הנפש  
הזאת בקלות.

### נוצר חסד

רבי יצחק אייזיק מקומארנא זיע"א

'דרך ארץ פלשתים' - בעלי מדות אנושיות הנקרא 'פוליטיק' ואחנות רעים ללא דרך התורה

**ויש** דרך ארץ פלשתים, ליצני הדור שגם להם מדות אנושיות וקורין 'פאליטיק', והוא מקור השקר לבעל התורה, שכל שיש מדות טובות ואהבה בין אחים ואין בהם תורה, הוא 'דרך ארץ פלשתים', מקור השקר, שהסטרוא אחרא מקשר את לבכם לבטל מתורה, והסימן, שאינם אוהבים אלא את מי שהולך בדרךכם והוא מן חברותם, וזה שקר מחלט, כי תקון המדות - הנקצה ובטול ואהבת כל ישראל בלב ונפש (על מסכת אבות פ"ג מ"ז):



### שיחות מזהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

הישיבה בין בני האדם גורמת לאדם בלבולים גדולים

**בני** אדם הם מונעים גדולים מאד. ודע, אם היה האדם לבדו ולא היה אצלו בני אדם אחרים למנעו, אף על פי שגם אז היו באים על האדם כל הבלבולים וכל המחשבות הטורדות וכל המניעות, אף על פי כן בודאי היה מטה עצמו לדרך החיים.

**כי** סוף כל סוף היה מטה תמיד לדרך האמת. ואפלו אם היה עובר עברה חס ושלום רחמנא לצלן, אף על פי כן בודאי היה מתחרט תרטה גדולה מאד בכל פעם, וסוף כל דבר היה נשאר אצל האמת.

גריעות התחברות לבני אדם הננועים בחקירה ופילוסופיא וליצנות

**אבל** כשיש בני אדם המבלבלים, דהיינו כשהאדם מתחבר חס ושלום לאיזה

צווי, וידוע גם כן בזהר (ח"א ז: יא): על פסוק (תהלים קיח ב) 'זה השער לה' צדיקים יבאו בו' דתרגע הוא מדת האמונה, כך שרש כל דבר רע הוא ליצנות - שהוא הפך האמונה שהוא מתלוצץ מפל דבר (אות רנט):

הכניסה לרע היא על ידי ליצנות

**הכניסה** לרע הוא על ידי ליצנות כמו שאמרנו ו"ל (יומא ל:): הבא לשמא פותחין מקרא דיללצים הוא יליץ' (משלי ג לד), מבאר דלץ הוא הביאה וכניסה לכל מיני טמאה.

**ו'הוא** יליץ' פרוש כמו שאמרנו (זהר ח"ב קפד: וח"ג צב:): דכמו שמתעורר למטה כף לעמתו למעלה. והלץ מלמעלה גם כן מתלוצץ ממנו פרוש מראים לו כאלו יש להתלוצץ באמת מאותו דבר. וזהו 'פותחין', שנותנין לו פתח להתלוצץ, וזה באמת ליצנות ממנו, כי הרי באמת אין מקום לכל להתלוצץ מאותו דבר (אות רסד):

ליצנות הוא ההפך מדברי התורה שהם 'אמת'

**ליצנות** הוא ההפך מדברי תורה דכתיב בה 'אמת', שזה כל ענין התורה - המלמדת לאדם דרך ה', הינו שכל פרטי עניניו מעשיו ומחשבותיו יהיה הכל 'שפת אמת' אשר 'תפון לעד' (משלי יב יט), וליצנות הוא ההפך מאמת, שכל מעשיו ומחשבותיו הכל לפנים.

בכל אמה קום כח ליצנות וכנגדו דבר תורה

המסגל להוציאו מלב איש ישראל

**והוא** מתחלק באמות, בכל אמה כח מיוחד שאצלו אותו כח של ליצנות - ונגד זה יש כח דברי תורה שבאשר נכנס ללב שמתפשט בכלל אמה הישראלית שהם לב העולם, אז יוצא נגדו אותו כח של ליצנות שבעולם ונאכד כח אותה אמה שאופיא שלה ממנו (רס"ט לילה - אות נב):



## פרשת בשלח

בורח מהם כל כך, מאחר שיוצאין מפי אנשים הנראין כהגונים ומלבישין הכל בדרכי אמת כאלו האמת עמהם. על פן אין האדם בורח מהם כל כך, והם מזיקים ומבלבלים ומונעים את האדם מאד מאד מעבודת הבורא ותפירה באמת. אשרי הזוכה לילך בדרך אמת לאמתו ולהיות תם וישר ירא אלקים וסר מרע בלי שום חקמות כלל (ארת פא):



### תניא

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א  
על ליצנות ולשה"ר אין כף הקלע מועיל אלא גיהנם

**ועל** דברים בטלים בהתר, כגון עם הארץ שאינו יכול ללמד, צריך לטהר נפשו מטמאה זו דקלפה זו על ידי גלגולה בכף הקלע כמו שאיתא בזהר פרשת בשלח דף נ"ט.

**אבל** לדבורים אסורים – כמו ליצנות ולשון הרע וכיוצא בהם – שהן משלש קלפות הטמאות לגמרי, אין כף הקלע [לבדו] מועיל לטהר ולהעביר טמאתו מהנפש, רק צריכה לירד לגיהנם (פריק ח):

חכמים בדעתם שיש להם איזה ידיעה בחקירה ופילוסופיא, או לכת לצים – והם החקמות הנהוגים עכשו שעושים ליצנות מכמה דברים שבקדושה, פידוע היטב למי שבקי בחקמות וליצנות אלו.

**זאת** המניעה והבלבול הוא גרוע מהכל. כי אלו החקמות הם מבלבלים ומונעים ביותר, כי כל דרכיו נעשין לו מישור חס ושלוש על ידי החקמות, הן של פילוסופיא, שזאת החקמה מזקת בודאי מאד מאד כמבאר לעיל, וכן החקמות והליצנות הנ"ל של אנשים הנדמין ככשרים היא מזקת גם כן מאד מאד.

קלפת ליצנות גרועה מחקמת הפילוסופיא כיון שאין יודעים להתרחק ממנה

**כי** באמת הכל אחד, כי החקמות והליצנות שלהם היא ממש כמו הפכירות של הפילוסופיא. ובאמת, גרוע יותר החקמות והליצנות שלהם מחקמת הפילוסופיא, כי מחקמת הפילוסופיא הכל בורחים, כי רב ישראל הם בורחים מאד מפילוסופיא מחמת שהם יודעים שפילוסופיא מזקת מאד ומורדת את האדם לשאול תחיתות חס ושלוש ורחמנא לצלן.

**אבל** זאת הליצנות והחקמות הנ"ל, אין האדם

## פרשת בשלח

**וירא** את ענינו זו פרישות דרך ארץ (הגדה של פסח). שבקש לפרש את הדרך ארץ מן התורה, ועל זה נאמר ולא נחם אלקים דרך ארץ כו', כי קרוב הוא להפוך, כי לשמפרישין את הדרך ארץ מן התורה דוחה זה את זה, אינו משיג לא את הדרך ארץ ולא את התורה.

**אבל** חכמי המשנה אמרו (אבות פ"ב מ"ב) יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, הינו שיתברו

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלקים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה (יג יז)

### בית אהרן

רבי אהרן משקלין זיע"א

הדרך האמתית היא להכיר את הדרך ארץ 'לתורה'



בבחינת 'היום' שהוא זמן של עכשוויות ופולחן בה  
'בְּרָכָה וּקְלָלָה', עד כאן תכן דְּבָרָיו וכו'.

עקר התרשלות ובטול תורה ועבודה באים רק  
מכח טרדות מהבלי עולם הזה,

**והנה** אנו רואים אשר עקר התרשלות ובטול  
תורה ועבודה באים רק מכח טרדות  
מהבלי עולם הזה, כי מרבים צרכינו, וכל אחד  
מטרד מאד ואין לו זמן לעמד להתבונן בגדלות  
ונפלאות הבורא. וזאת היא התעכבות הגאולה,  
כי הגאולה תבוא על ידי תשובה כמו שנגאמר  
'בְּשׂוּבָה וּנְחַת תִּשְׁעוּן' (ישעיה ל טו), וטרדת  
הזמן מונע מלשוב.

**לזאת** אמרו ב"ש"ס (סנהדרין צח.) ששאל אימתי  
יבוא מר' והשיב 'היום אם בקלו  
תשמעו', הינו בעת אשר ישתמשו בבחינת  
'היום' לשמע בקול ה' ולא יהיו טרודים כל  
כך, ואזי בגלל להם לעסק בתורה ועבודה  
ויהיה הגאולה.

**וזאת** היה גם כן במצרים, אשר היו משקעים  
שמה מטרדים מאד, ולא התבוננו לשוב  
בתשובה, כמו שטענו הללו עובדי עבודה זרה,  
כי ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם להשתמש  
בבחינת 'היום' על תאות עולם הזה.

באור הפסוקים על פי הנ"ל

**לזאת** בבוֹאם אצל קריעת ים סוף – שפרעה  
הקריב לבן של ישראל לתשובה, אז  
אמר משה התייצבו, הינו שאמר להם שיעמדו  
וישקטו מגלי פגעי הזמן. וראו מלשון הכנה,  
שׂוּבָנוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם,  
וְחַבַּת וְיָרְאוּ תִסֵּב עַל תַּבַּת 'הַיּוֹם', הינו שבחינת  
'היום' ישתמשו להתבונן על ידי זה ישועת  
ה' אשר יעשה לכם גדולות ונפלאות בכל עת.

**כי** כאשר ראיתם את מצרים היום, הינו בבחינת  
'היום' אשר ראיתם שמצרים השתמשו בו

את הדרך ארץ ביחד עם התורה, וכשעושים  
כך נחשב הכל לתורה, והבן:



**ויאמר משה אל העם אל תיראו התייצבו וראו**  
**את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום כי אשר**  
**ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד**  
**עד עולם** (יד יג)

### עֲטֵרַת יְשׁוּעָה

רבי יהושע מדון יקוב זיע"א

בעניני עולם הזה לא ידאג על לאחר זמן כדי  
שלא יתבטל מתורה ועבודה, אך בעבודת  
הבורא ככל עת יפשפש במעשיו ויראה את  
הגולד

**בפסוק** התייצבו וראו את ישועת ה' אשר  
יעשה לכם היום כו'. הנה לפי מה  
שכתוב בכתבי מרן אבינו וצ"ל לפרש וכו',  
כי הנה בעניני הזמנים צריך האדם להשפיל  
בהם ולהתנהג בהם בבחינות:

**הינו** בעניני עולם הזה לא יביט למרחוק,  
רק באשר הוא שם, ולא יעלה על  
מחשבתו כלל מה שיקרה לו ביום המחרת,  
כמו שנגאמר 'אל תדאג ודאגת מחר' (ראה יבמות  
טג:), כי על ידי הדאגה יבטל מתורה ועבודה.  
אולם זה הוא בצרכי גופניות, אבל בדבר  
הנוגע לנשמה צריך האדם לפשפש בכל עניניו  
להיות רואה את הגולד.

**לא** כן הרשעים, שמהפכים דרכם לרע להם,  
לכל חקריו ונדאגו מה שיקרה להם לאחר  
זמן על מעשיהם הרעים, ואינם מביטים רק  
במה שהוא עתה טוב להם, כמו שנגאמר 'הרג  
בקר ושחט צאן כו' (ישעיה כב יג).

**נמצא** דיש בבחינת הזמן באמירת 'היום' ב'  
בחינות פנ"ל. וזהו שאמר הפתוב 'ראה  
אנכי נתן לפניכם היום' (דברים יא כו), הינו

## פרשת בשלח

ביבולתו לעשות מאומה

**כִּי הֶעֱקַר שְׂדֵעַ הָאָדָם בְּנַפְשׁוֹ, שִׁבְלַתִּי הִשְׁגַּחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הַכֹּל כַּאֲפֶס וְאִין, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר 'שְׂקַר הַסּוֹס לְתִשׁוּעָה, וּבָרַב חִילוֹ לֹא יִמְלֹט, הִנֵּה עֵין ה' אֵל יִרְאִיו לְמִיחָלִים לְחִסְדּוֹ' (תהלים לג יז-יח), שְׁבַעֲצָמוּ בְלַתִּי הִשְׁגַּחַת הַשֵּׁם וְכַחוֹ יִתְבָּרֵךְ אִין בִּיבְלָתוֹ לְעִשׂוֹת כְּלוּם, וְיִצְפֶּה רַק לְחִסֵּד עֲלִיוֹן, וְעַל יְדֵי זֶה יוֹשִׁיעַ לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכֹל מִשְׁאָלוֹת לְבוֹ לְטוֹכָה.**

כך יעז משה רבנו לעם ישראל

**וְזֹאת נֹכַח לֹמַר בְּפִרוּשׁ הַפְּסוּק הַנִּל, שְׁמֹשֶׁה בְּרַן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּרִצּוֹתוֹ שִׁישְׂרָאֵל יוֹשְׁעוּ בְהִישׁוּעָה, יַעֲזֵן לָהֶם עֲצָה נְכוֹנָה אִיךָ לְהַנְשׁוּעַ, לְבַל יִבְקָשׁוּ עֲצוֹת וְתַחְבּוּלוֹת בְּנַפְשָׁם לְהַנְצִיל מִצָּרָתָם וְצַעֲרָם, רַק יִבְטְחוּ בַּה' וְיִצְפּוּ לִישׁוּעָתוֹ, שֶׁהוּא לְבַדּוֹ יוֹשִׁיעַ לָהֶם, וּבְלַתִּי הִישׁוּעָה שְׁלוֹ אִין בִּיבְלָתָם לְהוֹעִיל כְּלוּם, וְעַל יְדֵי זֶה יוֹשִׁיעַ לָהֶם בְּאַמְתָּ.**

ה' ילחם לכם כאשר אתם תחרישון

**וְזֶה פְּרוּשׁ הַכְּתוּב ה' יִלְחֵם לָכֶם, הִינּוּ מְתִי ה' יִלְחֵם לָכֶם, בְּאֵם וְאַתֶּם תַּחְרִישׁוּן, הִינּוּ שְׂאַתֶּם מִצַּד עֲצָמְכֶם, לֹא תִבְקָשׁוּ שׁוּם עֲצָה וְתַחְבּוּלָה, רַק תַּחְרִישׁוּן כְּאֵלוֹ אִין בִּיבְלָתְכֶם לְעִשׂוֹת מְאוּמָה, וְתִקְוּוּ אֵל יִשׁוּעַת ה'.**

כאור הפסוק 'מה תצעק אלי וגו''

**וְלִזֶּה רִמְזוּ הַכְּתוּב וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה מַה תַּצְעַק אֵלַי, וַיִּקַּא אֵלַי, שְׁעַקְר הַבְּטָחָתָם אֵלַי, וְהִמָּה בְּעֲצָמָם אִינָם מִבְּקָשִׁים שׁוּם עֲצָה דְבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ כִּי עַל יְדֵי זֶה הִמָּה רְאוּיָם לְהִישׁוּעָה שִׁינְצִלוּ מִצָּרָתָם, לְעִשׂוֹת לָהֶם גִּס (גַּם זֶה שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁם אָבִי אֲדוֹנֵי יָגְנֵי הַרֵב הַקְּדוֹשׁ וְהִטְהוּר מִרְן רַבִּי יְהוּדָה פֶּסֶח זְצוּק"ל מְלִיפֶסֶק):**

לְרַעָה, זֹאת לֹא תִסְפוּ לְרִאֲתָם, רַק אֲדַרְבְּא עַל יְדֵי בְחִינַת ה'היִום' תַּעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהִיָּשֵׁר בְּעֵינֵי ה'.

מ'היום נעשה ו'נהם'

**וְלֹאֲשֶׁר תִּקְנֵנוּ בְּחִינַת ה'היִום' נַעֲשֶׂה מִזֶּה צְרוּף וְיָהִם', כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר וְיָהִם' אֵת מַחְנֶה מִצְרַיִם, וְהַכְּנִיעוּ אֵת קְלַפַּת מִצְרַיִם. וְזֶהוּ וְיִוִּשֶׁע ה' בַּיּוֹם הַהוּא', כִּי ה'הוּא' מִסְפַּר 'טוֹב', וְהִינּוּ שִׁבְחִינַת הַטּוֹב שִׁישׁ בְּהִיּוֹם הַשְׁתַּמְשׁוּ בַּה', עַל יְדֵי זֶה הוֹשִׁיעַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לָהֶם וְיָהִם' אֵת מַחְנֶה מִצְרַיִם וְכַנ"ל:**



ד' ילחם לכם ואתם תחרישון (יד יד)

### אמרי טפח

רבי יהודה פסח מליפסק זיע"א

כל זמן שמחפש האדם תחבולות להושיע את עצמו אין הקב"ה מושיעו כיון שמראה חסד אמונה

**או** יֹאמֶר, בְּהַקְדָּם מַה שְׁפָרַשׁ ה'היִודִי הַקְּדוֹשׁ מִפְּרִישִׁסְיָא, הַפְּסוּק 'עַד אָנָּה תִסְתִּיר אֵת פְּנֵיךָ מִמֶּנִּי, עַד אָנָּה אֲשִׁית עֲצוֹת בְּנַפְשִׁי' (תהלים יג ב-א), הִינּוּ שְׁכָל זְמַן שֶׁהָאָדָם שֵׁת עֲצוֹת בְּנַפְשׁוֹ, וּמִבְקָשׁ תַּחְבּוּלוֹת לְהַנְשׁוּעַ, אֲזוּ אִין מוֹשִׁיעַ לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִסְתִּיר אֵת פְּנֵיו מִמֶּנּוּ, כִּינּוּ שְׁעַל יְדֵי עֲצוֹת וְתַחְבּוּלוֹת שְׂאָדָם עוֹשֶׂה, נִרְאֶה שְׂאִין לוֹ אֲמוּנָה וּבְטָחוֹן בְּהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאִין צְרִיךְ לִישׁוּעַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי בְּעֲצָמוֹ יוּכַל לְהוֹשִׁיעַ.

**וְזֶה פְּרוּשׁ 'עַד אָנָּה תִסְתִּיר אֵת פְּנֵיךָ מִמֶּנִּי' עַד אֵימְתִי אֲתָה מִסְתִּיר אֵת פְּנֵיךָ בְּלִי לְהוֹשִׁיעֵנִי, 'עַד אָנָּה אֲשִׁית בְּנַפְשִׁי' כֹּל זְמַן שֶׁאֲנִי שֵׁת עֲצוֹת בְּנַפְשִׁי וּמִבְקָשׁ תַּחְבּוּלוֹת, עַד כְּאֵן דְּכַרְבִּי פִי תַחֵם חֵן.**

על האדם לדעת שלא השגחת הכוור אין

כְּדַאיִתָּא בִּסְפָרִים הַקְדוּשִׁים, וַיִּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם צָרְפוּ יְמֵי הַשְּׁבוּעַ עִם חֲדוֹת שִׁבְתָּ.

אז ישיר משה וכני ישראל (שר לא נאמר אלא ישיר מכאן לתחית המתים מן התורה, סנהדרין צא:) (טו)

(א)

משה רבנו עורר את כל בני ישראל על ידי שהכניס בהם חיות מהשבת קדש

**אז** כְּאֲשֶׁר נַעֲשֶׂה הַשְּׁלוֹב מ'א' עַד ז' וַיִּשְׂרָאֵל נִתְרַחֲקוּ מִקְּלַפַּת לִילִית, מִיִּלְלָה וְעִצְבוֹת וְשִׁמְחוּ בַּה', אֲזַי כָּא מֹשֶׁה לְשִׁיר עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, 'שֶׁר לֹא נֶאֱמַר' – לֹא הִסְתַּפֵּק שְׁהוּא לְבָדוּ יֹאמַר שִׁיר וְשִׁבְחָ, אֲלֵא 'שִׁיר' עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – עוֹרֵר אוֹתָם הִבִּיא בָּהֶם הַתְּלַהֲבוֹת שְׁפָלָם יַחַד יֹאמְרוּ שִׁירָה.

אף בעלי השנה נתעוררו

**ואף** אֵלֶּה בְּעֲלֵי הַשָּׁנָה שְׁהִיא אֶחָד מִשְׁשִׁים לְמִיתָה (בִּרְכוֹת נו:): קָמוּ לְתַחֲיָה לְשִׁבְחָ לְאֲדוֹן הַכֹּל. 'מִכָּאן לְתַחֲיַת הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה' – הִבִּיא חַיּוֹת שִׁבְתָּ קִדְשׁ בְּלִבוֹת פְּלָם וְעֵלְזוּ בְּשִׁירָה לוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ:



**אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה כים**  
(טו א)

**תורה אור**

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

הרהקדוקים בענין קריעת ים סוף

**הנה** לְהִבִּין עֲנִין קְרִיעַת יַם סוּף. וְגַם הֵלֵא לְפִי דְרָף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה לָהֶם דְּרָף עַל הַיָּם אֲלֵא שְׁצוּהָ ה' 'וַיִּשְׁבּוּ וַיִּחַנּוּ כו' (יד ב) (וְגַם לֹא עָבְרוּ אֶת הַיָּם מִעֵבֶר לְעֵבֶר אֲלֵא בְּאוֹתוֹ צַד שִׁירָדוּ בְּאוֹתוֹ צַד עֲצָמוּ עֲלוּ).

**הטעם** כְּתִיב וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה' (שם פסוק יח), וַצְרִיף לְהִבִּין דְּהָא כְּתִיב וַיִּכְסּוּ מֵיִם צְרִיפָהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נֹתַר' (תהלים קי יא).

**אמרי חיים**

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

ביום השבת סרים כל דאגות ימות החל

**אז** יִשְׁרִיר מֹשֶׁה וְכוּ', תַּו"ל דְּרָשׁוּ: שֶׁר לֹא נֶאֱמַר אֲלֵא יִשְׁרִיר מִכָּאן לְתַחֲיַת הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה. יְמֵי הַחַל עֲלוּלִים לְהִבִּיא עִצְבוֹת בְּאָדָם, טְרָדוֹת עֲבוּדָה וְדָאָגוֹת פְּרִנְסָה מִשְׁבָּרִים אֶת לְבוֹ, מַה שְּׂאִין בְּן יוֹם הַשִּׁבְתָּ סְרוּ כֹּל הַדָּאָגוֹת, וַיִּשְׁמַח לְכַב אֲנוּשׁ.

מעלת אספת חסידים לומר יחד בשבת ולהוסיף שמחה

**ומכל** שֶׁכֵּן חֲסִידִים וְאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה הַמֵּתֵאֲסָפִים יַחַד, הֵם מוֹסִיפִין שְׁשׁוֹן עַל הַשְּׂמִחָה, רוֹקְדִים וּמְזַמְרִים שִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת לְמִלְךְ הַמְרוֹמֵם, קְלַפַּת לִילִית עֲבוּדָתָהּ הִיא לְהִבִּיא לְלָה וְעִצְבוֹת רַחֲמָנָא לְצֻלָן וְהוּא מְקוֹר זְהֻמַּת הַטְּמָאָה.

**והעצה** שְׁלֹא תַהֲיֶה לָהּ שׁוֹם אַחִיזָה, לְקַדְשׁ יְמֵי הַחַל בְּקַדְשַׁת וְשְׂמִחַת שִׁבְתָּ קִדְשׁ, וּבְשִׁבְתָּ קִדְשׁ עֲצָמוּ מוֹסִיפִים בְּשְׂמִחָה, וְאֲזַי כָּא מֹשֶׁה רַבְּנּוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם לְאַסְפַּת חֲסִידִים יִרְאִי ה' וּמְזַמְרֵי עִמָּהֶם, וְאֲזַי גַּם אֵלֶּה שְׁחֻטְפָתָם שְׁנָה מִתְּעוֹרְרִים לְתַחֲיָה וּמְזַמְרִים בְּהַתְּלַהֲבוֹת לְחֵי הַעוֹלָמִים.

72'אז' – א' מורה על יום ראשון בשבוע, ז' על שבת קדש – שלוב ימי השבוע עם שבת קדש

**אות** א' מורה על יום ראשון בשבוע, וְכֹל יְמֵי הַשְּׁבוּעַ בְּתַר רִישָׁא גְרִירָא, ז' מורה על יום שבת קדש, לְשִׁלֵּב יְמֵי הַשְּׁבוּעַ עִם שִׁבְתָּ קִדְשׁ. 'מִצְרַיִם' הוּא מִלְשׁוֹן צָרָה וְעִצְבוֹת

## פרשת בשלח

בבחינת ומדרגת פלות הנפש כו'. וכן הנשמה בפני עצמה כגן עדן יש פמה בחינות ומדרגות שונות.

**אך** יש מהן בבחינת 'עלמא דאתגליא' - שגוראים המדרגות מפרדים בגלוי, ויש מהם שהם 'עלמא דאתכסאי' - שהם בטלים במציאות במקורם שהוא בחינת סובב כל עלמין דכולא קמיה בלא חשיב.

משה רבנו היה בבחינת 'עלמא דאתכסאי' ומבחינה זו היתה מדרגת משה רבנו עליו השלום שגאמר עליו 'פי מן המים משיתהו' (שמות ב ט), מבחינת ים, 'עלמא דאתכסאי', ולכן היה כבוד פה, שבחינת דבור והתגלות נמנע ממנו, לפי שהיה לו יתרון ומעלה בבחינת ומדרגת בטול במציאות במאד כמו שגאמר 'ונחננו מה כו' (שם טו ז).

ענין הכרחה הוא שבחינת 'עלמא דאתכסאי' יתמשך בגלוי בעלמא דאתגליא' וזהו ענין הכרחה 'ברוך אתה כו' מן העולם ועד העולם, שיהיה בחינת עלמא דאתכסאי ויבחינת סובב כל עלמין - שהוא בחינת בטול דכולא קמיה בלא חשיב - נמשך בגלוי גם בעלמא דאתגליא וראו כל בשר כו' (ישעיה מ ה).

ההכרחה בין עבודת הכהנים לעבודת הלויים אך כל בחינת ברכה והמשכה מלמעלה למטה זו היא בחינת ומדרגת עבודת הכהן, אבל עבודת הלויים מדה אחרת היתה כס, היא ממשח למעלה, דכתיב 'ועבד הלוי הוא' (במדבר יח כג), שבחינת עבודתו היא בבחינה 'עלמא דאתכסאי' - שלא יהיה בחינת ומדרגת 'עלמא דאתגליא' נראה לבחינת ומדרגה כלל ולא יהיה תופס מקום כלל, כמו שגאמר 'אתה הוא הויה לבדך וגו' (נחמיה ט ז), שאינו בגדר עלמין כלל, לא בגדר ממלא ולא בגדר סובב.

ענין מצרים קים בכל אדם ובכל זמן **אלא** הענין, פי הנה יש מצרים בכל אדם ובכל זמן, ולכן אמרו בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים (פסחים פ"י מ"ה), וכתיב 'למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך' (דברים טו א), ואתא בתוספתא שצריך לזכור גם כן קריעת ים סוף.

'ים' בחינת 'עלמא דאתכסאי' ו'יבשה' בחינת 'עלמא דאתגליא' | ההכרחה בין ים ליבשה בגשמיות וההקש מכך לבחינה הרוחנית וזהו אמרו רז"ל (תולין קכז). כל מה שיש ביבשה יש בים. 'ים' הוא בחינת עלמא דאתכסאי ו'יבשה' הוא בחינת עלמא דאתגליא. וזהו ההפרש שבין יבשה לים בגשמיות הוא, שהבראים שבים אינם נראים לחוץ כי הים מכסה עליהם, וגם חיותם וקיומם הוא בתוך הים וקא ואי אפשר להם לחיות ביבשה שמיד מתיים.

**מה** שאין כן ברואים שביבשה, הנה הארץ תוציא צמחה ועושה פרי למעלה, והגם שיניקותם ממנה, הם נראים כאלו הן יש ודבר בפני עצמו, ומכל שכן שאר הברואים אשר בהם נפש חיה למינה. ועל דרך זה יובן ההפרש ברוחניות למעלה ההפרש בין 'עלמא דאתכסאי' ל'עלמא דאתגליא'.

**כי** הנה מבשרי אצוה, שיש בנשמה שכל ומדות, והשכל נחלק לג' והמדות לז', ויש עליהם ג' לבושים מחשבה דבור ומעשה, וגם הם מתחלקים לפרטטים רבים.

**ובכללן** הם ה' בחינות, שכל ומדות ומחשבה דבור ומעשה, כנגד נפש רוח נשמה חיה יחידה. וכמה מיני מדרגות גבוה מעל גבוה וגבוהים עליהם כלם הם בבחינת נפש רוח נשמה חיה יחידה, כל אחד יש לו בחינה בפני עצמו מה שאין בחברו, יש מי שעובד

באור 'סוס ורכבו רמה בים' | הטעם שהאותיות נמשלים לסוס

**וְלָזַח** סוס ורכבו רמה בים. כי הנה כתיב 'פי תרכב על סוסים מרכבתיך ישועה' (חבקוק ג ח). ובאור הדבר, דהנה האותיות נקראים סוסים, כמו שסוס בטל לגבי רוכבו והרוכב מנהיגו, כך הנה אותיות דבורו הם בטלים לגבי השכל והשכל מנהיגו לכל אשר יחפץ יטנו.

**אֲדָ** מכל מקום יש יתרון מעלה בסוס שיכול להוליך את הרוכב למקום שאין הרוכב יכול לילך שם, וכך יש יתרון ומעלה באותיות הדבור, שיכולים להגביה את השכל למדרגה מאד נעלה מה שאין ביכלת השכל להשיג מצד עצם השפלתו, כמו שנוראה בחוש שעל ידי הדבור יתוסף השפעת שכל בשכלו.

ענין הדבור וההארה באותיות התפלה

**וְכַךְ** הוא הענין בנפש האדם המדברת בתפלה, הגם שהדבור הוא רק מלבושי הנפש ואין לו ערך כלל לגבי מהות הנפש עצמה, שהארה ממנה בלבד היא מתפשטת להיות שכל ומדות כו', מכל מקום מבחינת הדבור נעשה אור מקיף להנשמה שמקיפה מראשה ועד רגלה להיות צורה בצרור החיים את ה' ממש וכו' מה שלא היה פח בנשמה מצד עצמה.

באור 'סוס ורכבו רמה בים'

**וְזָהוּ** 'סוס ורכבו רמה בים'. פרוש שבחינת האותיות דבור ומחשבה מקור דעלמא דאתגלגלא שהן הן בחינות צמצוים וגבורותיו — רמה' והגביה עד בחינת ים הוא עלמא דאתפסניא, והינו מפני 'כי גאה גאה', שאתה הוא ה' לבדך כולא קמיה פלא חשיב לפניו כחשיבה באורה דעלמא דאתפסניא ועלמא דאתגלגלא שוין. ולכן הפך ים לזבשה:

הטעם שעבודת הלויים היתה בשיר

**וְלָזַח** היתה עבודתם בשירה וזמרה בנגון. כי ענין הנגון הוא שאין בו רק התפעלות הנפש מפני גלוי התנועות, ולא מפני שיש בתנועות ההם מצד עצמם שום שכל והתחדשות, אלא מפני גלוי התנועה מתעורר גלוי הלב. ולכן אפלו בנגון ישן יש התעוררות והתפעלות מפני גלוי התנועה שבה.

**כֶּךְ** הוא ענין עבודת הלוי בשירה, להיות בחינת התפעלות הנפש מצד עצמה ולא מצד השגה להוליד מביתו כו', מאחר שעבודתו בבחינת הוא בחינת 'אתה הוא ה' לבדך וגו' דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, אלא התפעלות רעותא דלבא שיהיה נוגע עד הנפש נקדת הלב ולא להיות בחינת מקיף לבד.

ענין פסוקי זמרה לפני קריאת שמע וטעם קריאתם כן

**ועל** דרך זה נתקן פסוקי זמרה קדם קריאת שמע, ולכן קוראין אותן 'פסוקי זמרה', שהם כעין בחינת נגון שהוא רק הרחבת הדבור ובאור הענין בתוספת באור לפרש הדבר היטיב להליהיב לבו ונפשו שיתפעל מזה. מה שאין כן בשאומר הפסוקים ואינו נוגע לנקדת לבו אין זה בחינת זמרה ונגון ואין זו עבודה תמה.

באור 'אשירה לה' כי גאה גאה' על דרך הנ"ל

**וְזָהוּ** אשירה לה' כי גאה גאה. פרוש שבחינת 'אשירה' הוא מפני 'כי גאה' למעלה מגאה. ו'גאה' הוא בחינת סוכב כל עלמין דכולא קמיה פלא חשיב, ו'גאה על גאה' הוא תברך בעצמו ובכבודו אין סוף ברוך הוא ממש דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, בחינת 'אתה הוא ה' לבדך וגו'', לא נערך אליו קדשותו (פיטס יגדל), פרוש שאפלו קדשותו שהוא קדוש ומבדל כו' לא נערך אליו לפי שאינו בגדר עלמין כלל.

## פרשת בשלח



האיש יוכל לומר 'זה קלי', עליו הפתוב  
אומר 'ואנהו'.

**אבל** מי שאינו עושה בעצמו כלום בעבודת  
השם 'תברך', רק סומך על זה שהוא  
מיחס, והוא בן צדיק והוא אומר רק 'אלקי  
אבי' – שאביו היה צדיק קדוש וטהור, והוא,  
הבן בעצמו, בור ריק, אזי עליו נאמר 'ארמנהו'  
– מלשון התרוממות, פרוש, זאת היא רק  
גאנה פשוטה שוטה וגם הרוח ולא יותר:



**תפל עליהם אימתה נפחד** (תפל עליהם אימתה –  
על הרחוקים. נפחד, על הקרובים, רש"י) (טו טז)

### לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

באור 'אימתה על הרחוקים נפחד על הקרובים'  
בעבודת האדם

**יש** לבאר הסדר בפתוב – 'אימתה על  
הרחוקים, נפחד על הקרובים' – בעבודת  
האדם:

**מלחמת** ישראל עם האמות גם רומזת על  
מלחמת היצר, שכל אחד ואחד  
מישראל צריך לכבש את שבע המדות הרעות  
של נפשו בהקמית שיהיו תחת ממשלת הקדשה.

**ובאמות** יש שני סוגים – 'קרובים' ו'רחוקים':  
האמות ה'רחוקים' מבני ישראל, הם  
תאוות רעות באלו שאיש ישראל רחוק מהם,  
שמצד טבע נפשו מפרך אצלו להפנע להם,  
אלא שלפעמים יצרו של אדם מתגבר עליו,  
ואחרי שנשקע ברבוי תאוות יכול להכשילו  
רחמנא לצלן גם בהם.

**וה'קרובים'** הינו אותן המדות רעות שקרובה  
יותר האפשריות שאיש ישראל  
יפשל בהם, ועקר מלחמת היצר היא להתגבר  
על תאוות אלו.

**זה א-לי ואנהו** (דיו אלקי ואבני לה מקדשא, תרגום  
יונתן) (טו ב)

### סוד ישרים

רבי גרשון חנוך מנאדזין זיע"א

כל מעשה המצנה הם בכחו 'תברך', אך כפי  
הרצון והחשק למצנה כך זוכים

**זה** קלי ואנהו, תרגומו 'דיו אלקי ואבני לה  
מקדשא'. פי תבת 'זה' רומז על מקום  
שנפר בו מפרש הארת רצון השם 'תברך',  
ובכלל זה כל מעשה המצות, אכן אחר שנפר  
מפרש שכל פח הפועל הוא רק פחו 'תברך',  
אם בן מה נחשב לאדם לחלק בפעלו מעשה  
המצנה.

**לזה** אמר 'ואנהו', כדאימא (שבת קלג:): ואנהו  
התנאה לפניו במצות כו', ולא אמרו  
'מתנאה', כי 'התנאה' רומז לאדם העושה  
שיתיפה את עצמו בעשיית המצות במה שיוסיף  
מצדו רצון וחשק לעשותה.

**וכפי** שיוסיף אדם מדעתו חשק ורצון בהפעלה  
בן ינחל בה חלק וקנין, וזה ואבני לה  
מקדשא, שפפי שיוסיף אמץ ברצון וחשק  
ייתנאה לפניו 'תברך' בן יהיה אדם זה כלי  
למשפן שכינת אורו 'תברך':



**זה אלי ואנהו אלקי אבי וארמנהו** (טו ב)

### מרגניתא דרבי מאיר

רבי מאיר מפרמיטלאן זיע"א

אין לאדם להסתמך על יחוס אלא על יגיעה  
עצמית

**מי** שאינו סומך על צדקת אביו, רק  
הוא בעצמו חוקר חקר אלקי, בבחינת  
'דע את אלקי אביך' (דה"א' כח ט), וזה

המהרש"א כי העקר חסר מן הספר, שאינו כתיב ואם אשים.

**יש** לבאר על דרך הלצה, כי דרך הרופאים שאומרים להחולה – אתה בעצמך גרמת לך כי אכלת דבר פלוני או שתית דבר פלוני.

**וזהו** מה שהכתוב אומר תפל עליהם אימתה ונפחד, שהקדוש ברוך הוא מטיל אימה ונפחד על היצר הרע, שלא יוכל להתגבר ולשלט חס ושלום על איש ישראל.

**וזהו** לא אשים עליך, פרוש לא אאשים אותך לאמר שאתה בעצמך הוא הגורם, כי **אני ה' רפאך**, וק"ל (ליקוטים):



**שבוע שמחות**

רבי מנחם מנדל מסטרניוב זיע"א

בכלל הכרכה שלא תתפשט המחלה להרביק אנשים בריאים

**עין** רש"י ו"ל. ואפשר לפרש עוד, דבטבע קשיש חלאים רבים במקום אחד, גוררת החולאת באותו מקום אף על אנשים בריאים רחמנא לצלן, וכלם בכלל הצריכים רפואה שלא יזיק להם החולאת שבאותו מקום.

**וזהו** כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך יוצא, שמטבע שהחולאת נתפשט חס ושלום, אשר שמתני במצרים לא אשים עליך כי **אני ה' רפאך**, שזהו גופא בכלל רפואה שלא יתפשט החלי כנ"ל:



**ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען**

הבורא יתברך מטיל אימה נפחד על היצר שלא ישלט על איש ישראל

**וזהו** אמרו חז"ל (סוכה נה: קידושין ל:) 'אלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו, שהקדוש ברוך הוא עוזר לאדם להתגבר על יצרו ולנצחו.

**וזהו** מה שהכתוב אומר תפל עליהם אימתה ונפחד, שהקדוש ברוך הוא מטיל אימה ונפחד על היצר הרע, שלא יוכל להתגבר ולשלט חס ושלום על איש ישראל.

באור הסדר שבתחלה נופלת אימה על הרחוקים ואחר כך פחד על הקרובים

**ועל** פי זה מובן גם הסדר, שבתחלה נופלת אימה על הרחוקים ואחר כך פחד על הקרובים, כי פעלת העזר מלמעלה היא מן הקל אל הכבד, דלכל לראש פועל עזר זה, שהאדם לא יהיה שיף לתאוות כאלו שהם רחוקים ממנו, ואחר כך פועל עזר זה עוד יותר, שמטיל פחד על היצר הרע, באופן שאין לו כח להתגבר על האדם אפלו בתאוות כאלו שקרובים הם לאדם להכשל בה, ועד שנותן כח לאדם לכבש לגמרי את יצרו הרע, ועוד יותר – להפכו לטוב, כמאמר חז"ל 'בכל לבבך – בשני יצריך' (חלק לו עמ' 68-69):



**כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך** (טו כו)

**מאור עינים**

רבי מנחם נחום מסטרניוביל זיע"א

הבורא יתברך אינו מאשים את האדם שעוונותיו גרמו לו

**כל** המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך, ודרשו רז"ל (סנהדרין קא.) ואם אשים כי אני ה' נכו, והקשה

אנסנו הילך בתורתנו אם לא (טו ד)

## הגש"פ שלחן הטהור

בשם רבי יצחק אייזיק מזידטשוב זיע"א  
הכורא ותברך מרומם את ישראל בכל מצב  
מחמת המלצת זכות עליהם

**אמר** אדמו"ר מן רבי יצחק אייזיק ז"ל  
מזידטשוב כקכ"ה (פקדושתו פן הלולו) על  
הפסוק ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם  
לחם מן השמים למען אנסנו - פדי לנשאו  
ולקרים אותו, הילך בתורתנו - בין אם ילך  
בתורתו, ונאפלו - אם לא, כי גלוי וידוע לפני  
מי שאמר והיה העולם שחס ושלום שום בר  
ישראל אין עובר על רצון יוצרו להקעיסו חס  
ושלום, רק מרב אולתו שיצרו הרע מסמא  
עיניו וקרב אולתו שגיונו.

באור דומה מהמגיד ממעזריטש זיע"א

**וכן** ראיתי בכתב יד קדש ממר אבי הגאון  
צ"ע שכתב בשם הצדיק יסוד עולם רבי  
דב בעהר ז"ל ממעזריטש כקכ"ה (פקדושתו פן  
הלולו) שאמר הפרוש של הפסוק ויגבה ה'  
צבאות במשפט' (ישעיה ה טז).

**כשבאים** מי הדין בראש השנה והשטן  
עומד ומקטרג על ישראל, כשרבו  
העונות, אז מגביה עצמו הקדוש ברוך הוא  
למעלה לעולם הגבוה שהחטא שישאל עשה  
נראה שם כשטות כמו נער קטן שאינו יכול  
להלך עוד פרגליו, גם חתוף הדבור אין בו  
עוד, ואביו מוליכו בידו, והילך לוקח בידו  
ענף עץ קטן ומכה בו את אביו, הלא הוא  
כמצחק בעיני אביו.

**אבל** באמת כאשר נחשב העברה לאולת פן  
נראית המצוה שעשה שאין בה תועלת  
בעולם גבוה פנה, על זה אמר הפז"ט והאל  
הקדוש נקדש בצדקה, שבוה עושה ה' עמנו  
צדקה שהעברה נחשב לאולת ומן המצות יש  
תועלת נתקדש שמו ותברך:

ולקטו דבר יום ביומו (טו ד)

## בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א

'דבר יום ביומו' - בכל יום יש תקונים השונים  
מחברו

**ולקטו** דבר יום ביומו. הינו שמחייבים ישראל  
להעלות בכל יום כל דבר שנצטרף  
להעלות ולקברו, ולא להניח מיום זה על יום  
מחר.

**כי** כל יום אינו שנה לתברו, וכל הדברים  
שצריך לתקן ביום זה אינו שנה לתברו,  
כי כל יום יש לו אורות חדשים וברורים  
אחרים שצריך לקבר בזה היום.

בשבת אין ברורים ויש להכין בערב שבת  
הברורים | כל המעשים של ששת הימים  
מתעלים בשבת

**רק** בשבת אין ברורים. לכן פתיב והיה ביום  
הששי וגו' לקטו לחם משנה' (פסוק כב),  
כי מי שאינו מכין בערב שבת אין לו מה  
שיאכל בשבת, לכן צריך בערב שבת לעשות  
ברורים מזה היום - וגם להכין עצמו על  
שבת קדש והכינו את אשר יביאו, כי כל  
המעשים והעבודות של הששה ימים זמן עליתן  
הוא בשבת, כי כל הששה ימים הם תקון  
עשית הל"ט מלאכות, ובשבת על ידי השביתה  
והנגג מתעלים כל הששה ימים, וד"ל:

ויאמר משה ואהרן אל כל בני ישראל ערב  
וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים (טו)

(ו)

## זהר חי

רבי יצחק אייזיק מסומאנא זיע"א  
על ידי אמונה שכל הצער וההסתר מצוי



בעת הגלות הוא בהסתר ובכחינת אמונה ובעת הגאולה יהיה בחינת ראיה

**ותכלית** זה יהיה בביאות משיח, כי עיני בעינין יראו בשוב ה' ציון (ישעיה נב ח) ששהוא בקרן של ישראל. וזהו ערב – בגלות המר, וידעתם – על ידי דעת דנוקבא, ידיעה בלתי ראיה, אמונה שלמה יהיה לכם בגלות, ובזה יהיה לכם ישועה בגלות בכל עת.

**אכל** ובקר – בעת הגאולה, וראיתם – ידיעה בראיה, שתראו בעיניכם כבוד ה', דהא בההוא זמנא אתער חסד אור קדמאה בעלמא, ובו תראו מסוף עולם ועד סופו וכל העולמות:



הוא אשר דבר ה' שבתון שבת קדש (טז כג)

### תורת משה

רבי משה סופר זיע"א

הלמוד בעניני שבת ובמסכת שבת מביא השפעה תרה

**הוא** אשר דבר ה' שבתון שבת קדש, יש לפרש, דמשה אמר להם מיד פרשת שבת, אלא שאמר להם והכינו את אשר יביאו והיה משנה על אשר ילקטו יום יום, משמע על ידי הכנה לשבת יתברך המן ויתרבה ויהיה משנה, אבל לא מיד בשעת לקיטה, באשר היה באמת פדכתיב ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה, ולכך באו ושאלו למשה.

**אכל** איתא בספרים כשם שההכנה לשבת מביא ברכה והשפעה כן הלמוד בעניני שבת ובמסכת שבת מביא השפעה תרה, ומצינו בפרק קמא דעבודה זרה (:) דהקדוש ברוך הוא עוסק בכל יום שלש שעות בתורה, ועסק אז בזמן לקיטת המן שהיה בבקר (פדכתיב וילקטו אתו בבקר בבקר) בעניני מסכת שבת, ועל ידי זה נתרבה המן.

הבורא יתברך זוכים שיתבטלו ויתמתקו

**ערב**, כשיש לכם חשכות ודין וצער וקטנות והסתרה גדולה, אז מצוה וידעתם כי ה' הוציא אתכם ממצרים, שהייתם נשקעים כמ"ט שערי טמאה ובהסתרה ובצער גדול לאחר יאוש, אף על פי כן שם היה אתך אלופו של עולם, בכל תנועה ובכל הסתרות והצער שם אתו עמו אלופו של עולם.

**ובידיעה** זאת יתמתקו הדינים ויתגלה אלהותו יתברך בחד גדול מתוק האור, ויתנדעון דבההוא דינא שהייתם בקטנות וצער ודין, בתוף זה נתגלה אורו והוציא אתכם מארץ מצרים, כן על ידי אמונה גדולה יוציא אתכם מכל צער וצרה ויתבטל כל הצער באמונה גדולה.

ענין גלות מצרים היה חסרון הדעת להרגיש מתיקות אלקות על ידי האמונה

**יאמר** מרן הרב ישראל בעל שם טוב, ענין גלות מצרים היה שחסר מהם הדעת שהיא התפשטות הדעת בכל ששה קצוות לדעת כי אני ה' לירגוש בכל אבר אור מתיקות אלהותו יתברך על ידי אמונה וידיעה דלית אתר פנוי מגיה ואין שום מציאות דבר קטן וגדול בלתי השם יתברך ואלופו של עולם ממש בכל תנועה, כל זה מגדל הקטנות לא הרגישו מאורו ולא ידעו שבכל דין וצער וקטנות שם ממש בכל תנועה השם יתברך אתם.

על ידי משה רבנו התפשט הדעת ויצאו ממצר וה

**עד** שבא משה, שעל ידו נתפשט הדעת בכל הקומה מתוק האור, ועל ידי הנסים למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ, וידעו מצרים מי שהוא במצר וקטנות, ידעו כי אני ה' שם אתו עמו, ובזה יצא הדעת מן מצר מצרים מן הגלות, ונתגלה עצם פרסום אלהותו יתברך בכל אתר ובכל תנועה וכו'.

# פרשת בשלה

באור דברי הושע למשה

**וְזֶה** שְׁאָמַר יְהוֹשֻׁעַ לְמֹשֶׁה 'קוֹל אָנִי שׁוֹמֵעַ בְּמַחְנֶה', אֵין זֶה קוֹל עֲנוֹת גְּבוּרָה, דְּהֵינּוּ זָמַר עֲרִיצִים שֶׁהִיא הַמְּתַקֶּת הַדִּינִים, וְאֵין כּוֹ' קוֹל חֲלוּשָׁה הִיא תַּפְלָה שֶׁצָּרִיךְ לְהַחֲלוֹת עִצְמוֹ, רַק 'קוֹל עֲנוֹת אָנִי שָׁמַע', רוּצָה לומר שְׁאִינוּ מְבִין, שְׁמַעוּלָם לֹא שְׁמַעְתִּי קוֹל כְּזֶה, שֶׁהִיא מְשַׁמֵּר אֲזַנּוֹי שְׁלֹא יִשְׁמַע דְּבַר שְׁאִינוּ הִגּוֹן.

התורה נקראת 'ספר' מלשון 'ספר' - גבול המדינה | התורה שומרת עלינו ועל ידה אנו מתנדבקים בכבודא יתברך

**וְהִנֵּה** יֵשׁ לְתַן טַעַם לְשִׁבַח מַה זֶה לְשׁוֹן 'סִפְר' שֶׁהַתּוֹרָה נִקְרָאת 'סִפְר'. וְנִרְאָה שֶׁסִּפְר הוּא לְשׁוֹן מְדִינֹת הָעוֹמְדִים עַל הַסִּפְר, כְּמוֹ שֶׁהַסִּפְר שׁוֹמֵרֵת אֶת הַמְּדִינָה שְׁלֹא יָבֵא שׁוּם שׁוֹנָא עַל הַמְּדִינָה, וְאִם צָרִיךְ אָדָם לְמְדִינָה צָרִיךְ לִילֵךְ דְּרָךְ הַסִּפְר, כִּן הַתּוֹרָה הִיא הַסִּפְר שֶׁלָּנוּ שֶׁהִיא מְשַׁמֵּרֵת אוֹתָנוּ כּוֹ', וְכִשְׁצָרִיכִין אֲנַחְנוּ לְדַבֵּק עִצְמָנוּ בַּהַבְּרָא יִתְעַלֶּה צָרִיכִין אֲנַחְנוּ לְדַבֵּק עִצְמָנוּ דְּרָךְ הַתּוֹרָה שֶׁהִיא הַסִּפְר.

'כתב זאת זכרון בספר' - הכורא צנה למשה שילמד התורה רק עם מי שיש לו אזנים נקיות וטהורות

**וַיְדַוְּעַ** ד'ז'אֲת' נִקְרָאת הַשְּׂכִינָה, וְזֶה שְׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה **כְּתַב זֹאת זְכוֹרֹן בַּסִּפְר**, רוּצָה לומר כְּשֶׁתִּלְמַד בַּתּוֹרָה תִּרְאֶה שֶׁתִּשְׁרָה הַשְּׂכִינָה בַּתּוֹרָה הַנִּקְרָאת סִפְר כְּפִי, וְשִׁים **כְּאֲזַנֵּי יְהוֹשֻׁעַ** רוּצָה לומר שְׁלֹא תִלְמַד הַתּוֹרָה עִם מִי שְׁאֵין לוֹ אֲזַנִּים בְּרוּרִים כְּמוֹ יְהוֹשֻׁעַ, וְהוּא דְּרָךְ רְמֵז כְּמוֹ כְּאֲזַנֵּי יְהוֹשֻׁעַ (פרשת יגש ד"ה ידבר נא):



**כתב זאת זכרון בספר ושים באזני הושע כי מחה אמהה את זכר עמלק** (י"ז י"ד)

זֶה שְׁאָמַר מֹשֶׁה הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' שְׁכַתוֹן שְׁכַת קֹדֶשׁ, יַעַן שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְּבַר בְּהִלְכוֹת שְׁכַתוֹן שְׁכַת קֹדֶשׁ - לְכַף הִיא בּוֹ בְּרַכָּה וְנִתְרַבָּה:



**כתב זאת זכרון בספר ושים באזני הושע** (י"ז)

## נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

הרקדוקים בלשון הפסוק

**'וְהִנֵּה** מְצִינוּ שְׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה 'כְּתַב זֹאת זְכוֹרֹן בַּסִּפְר וְשִׁים בְּאֲזַנֵּי יְהוֹשֻׁעַ', וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהִבִּין, כִּינֹן שֶׁיְהִי כְּתוּב בַּסִּפְר אִם כֵּן כָּל מִי שֶׁיִּרְצֶה יִקְרָא בּוֹ, וְהֵאָיִךְ שֶׁיֵּךְ וְשִׁים בְּאֲזַנֵּי יְהוֹשֻׁעַ, וְכֵן מַה זֶה לְשׁוֹן 'בְּאֲזַנֵּי כּוֹ' וְכִי יַיְחִים בְּאֲזַנָּיו.

באור הפסוק 'ויאמר אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שמע'

**וְנִרְאָה** לְפָרֵשׁ, דְּהִנֵּה כְּתוּב 'וַיֹּאמֶר אֵין קוֹל עֲנוֹת גְּבוּרָה וְאֵין קוֹל עֲנוֹת חֲלוּשָׁה קוֹל עֲנוֹת אֲנִכִי שָׁמַע' (שמות לב יח). וְלִכְאוּרָה הֲלֹא יְכוּל לְהִבִּין אִם זֶה קוֹל חֲדוּה שֶׁהוּא קוֹל נִצְחוֹן אוֹ אִם הוּא קוֹל חֲלוּשָׁה שֶׁהוּא נִיסָה וְצַעֲקַת הוֹי.

ה'ושע שמר את אזניו לא שמע כלל דבר שאינו הגון

**אֵלֵא** נִרְאָה שֶׁיְהוֹשֻׁעַ הִיא מְשַׁמֵּר אֲזַנִּים שְׁלוֹ שְׁלֹא יִשְׁמַע דְּבַר שְׁאִינוּ הִגּוֹן כְּלָל. וְהִנֵּה גְּבוּרָה' נִקְרָאִים פְּסוּקֵי דְזַמְרָה, שֶׁהוּא כְּדִי לְזַמֵּר עֲרִיצִים וְהַגְּבוּרוֹת וְצָרִיךְ לְהַמְתִּיקָם גַּם כֵּן בְּגְבוּרָה בְּשֵׁרֶשׁם, לְזֶה נִקְרָאוּ גְּבוּרוֹת, וְחֲלוּשָׁה' רְמֵז לְתַפְלָה, עַל דְּרָךְ שְׁאָמְרוּ חַז"ל (ברכות יב) הַמְּתַפְּלֵל עַל חֲבֵרוֹ צָרִיךְ שִׁתְּחַלֵּה עִצְמוֹ עֲלָיו, שֶׁהִיא חֲלִישַׁת כַּח כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר 'וַיַּחַל מֹשֶׁה' (שמות לב יא) מְלַמֵּד שֶׁהַחֲלָה עִצְמוֹ (ברכות לב).

**וזהו** שְׁנֵאָמַר פְּתַב 'זאת' וְזָרְוֹן, הוא רְמוּז וְעֵיר וְנוֹקְבִיָּה, בְּסֵפֶר הוא ה'סֵפֶר תּוֹלְדוֹת' שֶׁלֶךְ, על יְדֵי כֵן מְחַזֵּה אִמְתָּה אֶת זֵכֶר עַמְלֵק מֵה שֶׁהוּא מְזַכֵּירָךְ בְּמַחְשְׁבוֹת זְרוֹת פְּנ"ל:



## ◆ לשונות של אור ◆

### גֵּאלָה וּיְצִיאַת מִצְרַיִם

#### תְּשׂוּאוֹת חַן

רַבֵּי גְדַלְיָה מְלִינִיץ זִיע"א

כל גֵּאלָה כללית ופרטית בכל הדרושת שרשה מנאלת מצרים

**גְּלוּת** מִצְרַיִם הִיְתָה כָּלֵל מִכָּל הַגְּלוּתוֹת, וּכְשֶׁם שֶׁהַגְּלוּת הִיְתָה כָּלֵלִית כִּף הַגְּאֻלָּה שֶׁל מִצְרַיִם הִיְתָה גַם כֵּן כָּלֵל כֵּל הַגְּאֻלוֹת, שֶׁכֵּל גֵּאלָה שֶׁבְּעוֹלָם, לִיְחִיד אוֹ לְצַבּוּר, מֵאִיזָה צָרָה שְׁלֵא תְהִיָּה, נִמְשַׁכֵּת מִגְּאֻלַּת מִצְרַיִם (פרשת בשלח):



#### תְּנִיָּא

רַבֵּי טַיְנִיאור וְלָמֵן מִלְּאֲדֵי זִיע"א

שמחת הנפש בייצאתה ממאסר הגוף בעת העסק בתורה ותפלה הוא בחינת יציאת מצרים

**זֹאת** תְהִיָּה עֲבוּדְתוֹ כֵּל יְמֵיו, בְּשִׁמְחָה רַבָּה, הִיא שִׁמְחַת הַנֶּפֶשׁ כִּצְאָתָהּ מִהַגּוֹף הַמְתַעֵב וְשִׁבְחָה אֶל בֵּית אֲבִיהָ כְּנִעוּרֶיהָ בְּשִׁעַת הַתּוֹרָה וְהַעֲבוּדָה וְכו', וְאֵין לָךְ שִׁמְחָה גְדוֹלָה כִּצְאָת מִהַגְּלוּת וְהַשְׁבִּיָּה וְכו', וְהִנֵּה בְחִינָה זוֹ הִיא בְחִינַת יְצִיאַת מִצְרַיִם (פרק לא):



## תְּפִאֶרֶת שְׁלֵמָה

רַבֵּי שְׁלֵמָה מְרְדוּמֶסֶק זִיע"א

האדם כמעשיו כותב ספר לפני הקב"ה

**הַנְּרֵאָה** לְרִמּוֹז בְּנֵה עַל פִּי מֵה שְׁנֵאָמַר (בראשית ה א) 'זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם', רְצָה לֹאמַר כִּי תּוֹלְדוֹת הָאָדָם הוּא כְּמוֹ סֵפֶר, וְזֶה הוּא הַסֵּפֶר דְּרַבֵּי הַיָּמִים אֲשֶׁר נִקְרָאִים לְפָנָי מִלֶּךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהָאָדָם צָרִיף לְעֵינַי בְּכָל דְּרָכָיו וְתוֹלְדוֹת יְמֵי חַיָּיו לְכָל יְמַצָּא בְּהֵם שׁוּם שְׂמִיץ פְּסוּל, שֶׁיַּעֲלוּ כָּלֵם לְנִכּוֹן בְּתִשְׁבּוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

תקון המעשים בכחינת הגהת הספר

**וְזֶה** שְׁאָמְרוּ חַנּוּ"ל (כתובות יט) בְּרִמּוֹז, הַמְשָׁהָה סֵפֶר שְׁאֵינּוּ מִגָּה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עוֹבֵר מִשׁוּם 'אַל תִּשְׁכַּח בְּאֶהְלֶךְ עוֹלָה' (איוב יא יד), סֵפֶר שְׁאֵינּוּ מִגָּה הוּא הָאָדָם בְּעֵצְמוֹ, כִּי כֵן הוּא עַל לַמּוּד הַתּוֹרָה צָרִיף הָאָדָם לְהַתְעוֹרֵר בְּתִשְׁבּוּבָה עַל יְדֵי חֲטָאֵיו שֶׁעָשָׂה כֹּל הַיָּמִים, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ בְּדֹהַר הַקְּדוּשׁ (ח"ג כג): עַל פְּסוּק (ויקרא ד כג) 'אוֹ הוֹדַע אֱלֹהֵי חֲטָאתוֹ', מֵאֵן דְּקָאִים בְּלִילָה לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵיתָא אוֹרֵיתָא קָא מוֹדַעַת לִיה חוֹבִיָּה וְכו' וְהוּא לֹא אֲנָשִׁי לִיה וְתַב בְּתִיבְתָא קָמֵי מֵאֲרִיָּה וְכו' עֵינַי שֵׁם.

**וְזֶהוּ** פְּרוּשׁ הַמְשָׁהָה סֵפֶר שְׁאֵינּוּ מִגָּה, שֶׁהָאָדָם אֵינּוּ מְגִיָּה אֶת עֵצְמוֹ עַל כֵּל דְּרָכָיו לְשׁוֹב בְּתִשְׁבּוּבָה, עוֹבֵר עַל 'כֹּל תִּשְׁכַּח בְּאֶהְלֶךְ עוֹלָה'. וְעַל זֶה כְּתִיב (יהושע א ח) 'וְהִגִּיתָ בוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה', שֶׁצָּרִיף לְהִגִּיָּה בְּעֵצְמוֹ תְּמִיד. וּפְסוּל הַנִּמְצָא בְּסוּף הַסֵּפֶר נִפְסַל גַּם כֵּן כֹּל הַסֵּפֶר, כֵּן הוּא גַם כֵּן סֵפֶר תּוֹלְדוֹת הָאָדָם, אֲשֶׁרִי זְקֻנָתָנּוּ שְׁלֵא בִּישָׂה אֶת לְדוֹתָנּוּ (סוכה גג).

כפי תקון עצמו וזכה לסיוע לטהר מחשבותיו

**וְזֶה** שְׁנֵאָמַר (אסתר ט כה) 'אָמַר עִם הַסֵּפֶר לְשׁוֹב מִחֲשֻׁבְתּוֹ הִרְעָה', רְצָה לֹאמַר כִּפְּאֲשֶׁר הָאָדָם אוֹמַר וְעוֹשֶׂה עִם הַסֵּפֶר שְׁלוֹ שִׁיָּהָה כְּשֶׁר, 'יִשִּׁיב מִחֲשֻׁבְתּוֹ הִרְעָה' ה' יִתְבַּרְךָ יַעֲזֹר לוֹ גַם כֵּן לְבַטֵּל כֹּל הַמַּחְשְׁבוֹת רְעוֹת.

### חלקת יהושע

רבי יחיאל יהושע מביאלא זיע"א  
אל יפל לב האדם אם אינו מצליח לגמור  
מלחמת היצר

וזה ענין מזכירין יציאת מצרים בפילות, לרמז  
אף שבחשכת הגלות הש"י מסתכל וזוכר  
הראשית של ישראל, וזה יסובב נעוץ סופו  
בתחלתו. ובכן אל יפל לב איש ישראל באם  
רואה שאין יכול לגמור מלחמת היצר, אך עכ"פ  
צריך לדעת שעומד בקשרי מלחמה, וד"ל (מכתבי  
קודש חלק א, מכתב ז):

### שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

כפי שדלג הקב"ה על הקץ במצרים כן יש  
לנו לקוות שיעשה לנו בגלותנו | התמשכות  
הגלות היא לטובתנו

כמו כן עתה שנתמשך הגלות בעונותינו הרבים  
זמן זמנים טובא, הוא בנדאי לטובתנו כדי  
להקל חבלי משיח, שהגם דת"ו"ל (סנהדרין צח):  
אמרו 'לא אֶתְמַיְנֶה', וכן רבותינו הקדושים ז"ל  
כלם אמרו שיהיה עת צרה, כף צריך לנו לידע  
כמו שהיה מקבל בידי אבותינו במצרים שצריך  
להיות ת' שנים רק השי"ת עשה לפנים משורת  
הדין, לכן הגידו לנו שאם כי בנדאי השי"ת  
יטיב עמנו נדע כי הוא בהקסד עליון (פסח תרמ"ב):

## ארצות גאוני הדורות

היארה תשליכהו" (שמות א, כב), ומשום כף ראוי  
שאף ה' יטביע את המצריים בים.

ויובן, בהקדים את דברי המדרש (ש"ר ב, ה),  
עה"פ 'ראה ראיתי את עמי אשר  
במצרים' (שם ג, ז). 'מה תלמוד לומר 'ראה  
ראיתי' שתי פעמים, אלא לאחר שהיו מטביעים  
אותם בנהר, היו חוזרים וכובשים אותם בבנין'.

ומעתה, יובן קטרוגו של גבריאל, בנה שלקח  
לבנה של טיט, שבא לקטרג קטרוג  
גדול על המצריים שלא רק שהטביעו את  
התינוקות ביאור, וע"ז בלבד מגיע להם שיתטבעו  
ביום מצד הנהגת ה' שמעניש במדה כנגד מדה,  
אבל המצריים ברשעותם, הוסיפו על חטאם  
פשע ורשע, שבכשו את גופותיהם של התינוקות  
בבנין, וא"כ נדאי שצריכים לטבע בים. (באדיבות  
'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויאמר ה' אל משה נטה את ירך על הים וישבו  
המים על מצרים על רכבו ועל פרשיו (יד כו)

### דרושי רבי משה מאימראן

רבי משה מאימראן זצ"ל

כיצד המלאך גבריאל דחה את בקשת עזא

מוכא במדרש (ילקוט רמז רמא), כי בשעה  
שבקש הקב"ה להטביע את המצריים,  
עמד עזא (שרו של מצרים) לפני הקב"ה ואמר  
לפניו, 'רבש"ע, יודע אני בעצמי שהם חייבים  
אלא שב עליהם במדת הרחמים. באותה שעה,  
עמד גבריאל ולקח מלבן של טיט, עמד לפני  
הקב"ה, ואמר, רבש"ע, הלא שעברו בניך  
שעבוד קשה כזה, תרחם עליהם. מיד חזר  
הקב"ה וישב עליהם במדת הדין, וחזר וטבעם  
בים'.

ויש להבין, מדוע לא השתמש גבריאל בטבענה  
שיש בה מדה כנגד מדה, שהיה יכול  
לקטרג על המצריים שהטביעו את בניהם של  
ישראל ביאור, כמו שגאמר 'כל הבן הילוד

כי נאה נאה סוס ורכבו רמה בים. עזי וזמרת  
יה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו (טו א-ב)

## בפי הפה

רבי אברהם יצחקי זצ"ל

נתינת רשות לישראל לומר שירה

**נראה** לפרש במה שחקרו הראשונים, כיון  
דהמלאכים היו רוצים לומר שירה  
ואמר להם הקב"ה מעשה ידי טובעים בים  
וכו' כדאיתא במדרש (מגילה י'), אם כן איך  
ישראל אמרו שירה. ותוצו, דישאל כיון שראו  
שהעברים ויונקי שדים אמרו שירה שלא כדרך  
הטבע, ידעו באמת שנתן להם רשות מן השמים  
לומר שירה, עכ"ד.

**והא** גופה קשיא אמאי נתן להם רשות מן  
השמים, כיון שאין הקב"ה רוצה במפלתן  
של רשעים, ומנע למלאכים מלומר שירה  
משעם זה. על כן נראה, דדוקא המלאכים  
שהוא שלא לצרף הצלתן, אלא משום הצלת  
ישראל רצו לומר שירה, הוא שמנעם ה' מלומר  
שירה, דלגבי דידהו הכל שוים, אבל ישראל  
שהיא הצלתן אומרים שירה שפיר, ולא אכפת  
להו במפלתן של שונאייהם.

**וזה** שאמר אשירה לה' כי נאה נאה, וכי תימא  
והא סוס ורכבו רמה בים ואינו חפץ  
במפלתן של רשעים, ומתרגם הפסוק עזי וזמרת  
יה ויהי לי לישועה, דכיון שהישועה היא 'לי'  
שפיר מצינו לומר שירה ולא דמי למלאכים.

**ועוד**, זה אלי ואנוהו, דהינו שאפלו עברים  
ויונקי שדים אמרו שירה, דהינו זה  
אלי ואנוהו' כדאיתא בגמרא (סוטה ל:), וזה  
מורה שרצונו יתברך בשיירתן של ישראל, והיא  
לנחת רוח לפני ה'.

ה' ילחם לכם ואתם תחרשון (יד יד)

## חיים וחסד

רבי חיים יצחק מיסאפיא זצ"ל

ישראל מנצחים במלחמותיהם בזכות שמירת  
לשון הרע

**נראה** לעניות דעתי דאפשר לפרש על פי  
מה שאמרו רז"ל בירושלמי דפאה  
(פ"א ה"א), הביאו הרב מגורת המאור בסימן  
נ"א, שהשעם דבימי אחאב אף על פי שהיו  
עובדי עבודה זרה היו נוצחין המלחמות, הנה  
מפני שלא היה בהם לשון הרע, ובסוף ימי  
שאול שהיו ביניהם דלטורין כמו דואג והזיפים,  
אף על פי שלא היה בהם עבודה זרה היו  
יורדין ונופלים, יעני שם.

**וזהו** כונת הכתוב כדי שתזכו דה' ילחם לכם  
ותהיו נוצחין המלחמה, צריך שאתם  
תחרשון ולא תדברו לשון הרע, באשר הנה  
בימי אחאב שאף על פי שהיה בהם עבודה  
זרה אפלו הכי מפני שלא היה בהם דלטורין  
היו נוצחין המלחמות.



וישם את הים לחרכה ויבקעו המים (יד כא)

## תנה דוד

רבי דוד בענקאוויץ זצ"ל

בקיעת כל מימות העולם

**לכאורה** הנה צריך לכתב תחלה ויבקעו  
המים' ואחר כך וישם את הים  
לחרכה'. ונראה לפרש על פי מה דמבאר  
בפיוט דאחרון של פסח, אשר כל מימות  
שבשאר נהרות וגם שבכלים נתבקעו, אם כן  
יש לפרש שעל ידי שהים נתבקע ונעשה  
לחרכה, על ידי זה כל שאר המים נתבקעו.



## פרשת בשלה

דכלו חייב זכאי, על פן 'עמד על ימינו' להיות לו למליץ וללמד עליו זכות, ובזה חייבו.

**וכמו** כן אצל הים, מצינו דהמלאכים בקשו לומר שירה, דכלם דנו אותם לחיבם, ועל פי שורת הדין היו צריכים להנצל, על כן אמר הקדוש ברוך הוא מעשה ידי טובעים בים, ובזה מחיבם, על פן שפיר אמר 'ימינד ה' תרעץ אויב', ואתי שפיר.



**ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים** (טו כב)

### משמרת אלעזר

רבי אהרן אלעזר פאטקס זצ"ל

על ידי רדיפת הממון מתמעטת חשקת התורה

**ונראה** על דרך מוסר, כי הגה האדם אשר אץ להעשיר וחומד קניני העולם, אצי כל מה שתרכה תשוקתו לאלה, תמעט מקנתו מקנני התורה והקמת. ב. אם פגעו בו פגעי הזמן והדפויהו ממצבו, כמאמר דוד המלך ע"ה (תהלים נב ט) 'הגה הגבר לא ישים אלקיו מעוזה יבטח ברכ עשרו יעז בהנותו'.

**והנה** רש"י ז"ל פירש ויסע משה הסיעם בעל פרחם, מפני שהיו שם אבנים טובים ומרגליות וחפשו אחריהם. ואמר הכתוב שעל ידי כן וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים, ואין מים אלא תורה כמאמר רז"ל (ב"ק י"ג), והוא שעל ידי תשוקתם אל ההון, אבד חמדתם מן התורה.

**ואמר** עוד שמנה נסתעף באשר באו מרתה, שפגעו בהם פגעי הזמן המרים, ולא יוכלו לשתת מים ממרה, כי לא המתקו על ידי בטחונם בה ובתורתם. ואמר נידחה ה' עין,

עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה (טו ב)

### דברי יוסף

רבי יוסף הכהן זצ"ל

גאלת ישראל בזכות קבלת התורה

**שמעתי** מהחכם השלם מוהר"ר שמעון חביליו זצ"ל, שאמר שהפניה הוא, שאמר שר המצריים לפני הב"ה, רבונו של עולם מה זכות יש להם לישראל שתעשה כל אלו הנסים, אמר לו עתידין לקבל התורה שהיא עז (ובחים קטו), וזהו עזי וזמרת יה וגו'.

**השיב** לו, והרי עתידים הם אחר כך לומר 'אלה אלהיך', ומה תועלת יש בקבלת התורה, אמר לו הב"ה יהי לי לישועה, רצה לומר 'לי' שעתיד לומר משה רבם, והוא 'לי צוית ולהם לא צוית' (שמו"ר מז ט), הוא יהיה להם 'לישועה'.



ימינד ה' תרעץ אויב (טו ו)

### חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפנינקעל זצ"ל

ימינו של הקב"ה גרמה למצרים להאבד

**דקדקו** בפספרים הקדושים, הלא ימין הוא סטרא דחסד (וזה ח"א כו), וגם הני"ה ברוף הוא הוא רחמים, אם כן הנה צריך מדת הדין ושמאל לשבר האויב.

**ואפשר** לומר על פי מה שכתבו המפרשים, גבי יהושע פתיב (זכריה ג א) 'והשטן עמד על ימינו לשטנו', והקשו גם כן למה פתיב על ימינו' שהוא חסד, ותוצו על פי מה דקימא לן (סנהדרין י"ג) לגבי סנהדרין שאם כלו חייב אז הבעל דין זכאי, נמצא לפי זה דאם השטן הגה מחיב תהו ליה לצאת זכאי,

**ומעתה**, זהו שאמר המדרש "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים", והטעם הוא כדי להוציא מלב האמות שהיו אומרים אם בגופם היו מושלים ק"ו בנשותיהם. שהרי אם חלילה המצריים שלטו בנשותיהם, הרי שהדין הוא שהן אסורות לאכל את הפן, כדין בת כהן שנבעלה לאסור לה שאסורה לאכל בתרומה. ומזה שנתן להן ה' את הפן, מוכח שלא חטאו, וזהו שנאמר "תערוף לפני שלחן (דסנינו הפן) נגד צררי", שמכאן תשובה יוצאת נגד האמות, צוררינו, שהיו אומרים שהמצריים שלטו בנשות? שראל. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד'

נתיבות)



**ויאמר אלהים הוא אשר דבר ה' שבתון שבת קדש לה' מחר (טז כג)**

**בלי חמדה**

רבי שמואל לאניאדו זצ"ל

המן של שבת היה משבח יותר מימי החל בטעמו ובקדשתו

**כי** יום השבת פאורח נכבד וקדוש יחשב לכבדו ולענגו, ולכן הפן היורד ביום שבת לאכילת השבת היה לחם משנה לשבח בריחו, כריח שדה אשר ברכו ה' בטעמו, מה מתוק מדבש ונפת צופים במראה וספרייתו.

**וזה** שאמר הפסוק הוא אשר דבר ה' שבתון שבת קדש לה' כו', פון לומר בכפל 'שבת שבתון' כי כאן נמצאו פמן הנה שני עניינים, האחד שבא מערב שבת ולא גרד בשבת, והשני היותו משבח ביותר משאר הימים, 'לחם משנה' - לחם משנה.

**וכנגד** הראשון אמר 'שבתון', שלהורות שביטה ביום שבת ולקדשו הכרח לרדת מערב שבת. והענין השני, היותו משבח מורה היותו

ואמרו רז"ל במדרש ילקוט (רמז רנו) אין עץ אלא תורה, שנאמר (משלי ג יח) 'עץ חיים הוא למחזיקים בה', כי על ידי עסק התורה ימתקו הפנים.



**ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים (טז ד)**

**וינמד פנחס**

רבי פנחס אביטבול זצ"ל

המן הוכיח שנשות ישראל שמרו על קדשתן

**מוכא** במדרש (ש"ר כה, ז), "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים" זהו שנאמר "תערוף לפני שלחן נגד צררי" (תהלים כה, ה).

**ויובן**, בהקדים את דברי המדרש (שהש"ר ד ד"ה 'אן נעול'), והובא ברש"י עה"פ "חנוף משפחת החנכי לפלוא משפחת הפלאי" (במדבר כו, ה), כי היו האמות מבזים את ישראל, ואומרים, מה אלו מתחזקים על שבטיהם, אם בגופם היו מושלים, קל וחמר בנשותיהם. לפיכך, הטיל הקב"ה שמו עליהם, אות ה' מצד זה ואות י' מצד זה, לומר, מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם.

**עוד** יש להקדים, את דברי רבי דוד מלינדא בספרו 'עיר דוד' (חדר א דף מה), כי לפעלה משה לרקיע ששמו 'שחקים', ראה רחמים שעומדות וטוחנות מן הצדיקים, והוא הפן שיורד לישראל במדבר. והקשה הדבר למשה, כי מאחר שהמן קדוש כתרומה, היאך נתן לאכילה לישראל. ותרץ, כי ישראל נחשבים כלפי ה' כבת כהן (עי' סנהדרין לט. שה' נחשב כהן), ולכן יכולים לאכל בתרומה. וכתב הרמב"ם בהל' תרומות (פ"ו ה"ז), שאם בת כהן נבעלה לאדם האסור לה, הרי היא אסורה לאכל בתרומות, לעולם.

## פרשת בשלה

הראשונים אפלו אם היו מוציין אותו בשדה, לא היו יכולין לאפותו בשבת, ולא היו יוציין בו ידי סעודות הראשונים, שצריך פת אפויה ודוקא.

**ולדעת** רב הפוסקים דצריך גם בסעודה שלישית פת ודוקא נוכל לפרש, מטעם דבשני סעודות הראשונים צריך לקדש על היין מקדם, וכמבאר בספרי המקבילים סוד קדוש על היין ודוקא, ממילא אפלו היו מוציאים בשדה לא היו יכולין לאכל שם, דהא אין קדוש אלא במקום סעודה, ובשדה אינו נמצא יין (עיין עירובין מ:). אבל סעודה שלישית שאין צריך לקדש על היין, לזה אמר הכתוב 'היום לא תמצאהו בשדה', הא אם היו מוציין בשדה היו יכולין לאכל תכף.

**ולא** תקשי לפי סברא זו, הא אין יוציין סעודות שבת רק בפת, דיש לתרץ על פי מה דאיתא בגמרא (יומא עה.) צדיקים לחם, בינונים עוגות, ממילא פיון שרוצה לצאת מן המבקר פדעת המצריכים פת ודוקא, הוי בכלל צדיקים.

**ויקראו בית ישראל את שמו מן והוא כזע נד לבן וטעמו כצפיחת בדבש** (טו לא)

### שם אנוש

רבי יוסף אהרן רבינוביץ זצ"ל קריאת שם למן של שבת שהיה משבח יותר מהמן של זמות החל **הנה** המן של שבת הנה טעמו משבח הרבה יותר מן המן של חל, דאם במאכלים הגשמיים מצינו (שבת קט.) רבא מלח שבוטא, להורות בא אף דדג שבוטא דטעמו גרוע ביותר, והנה טעמו כטעם המקלקל של תזיר, בכל זאת פיון דהנה מצינו לשבת הנה לו טוב טעם, ולא נרצש מאומה טעמו הנשחת.

שבת קדש לה, קדש במקום הקדשה, וכמו שבשבת נתוספות נפשות קדושות, ונשמות יתרות דקות מן הדקות יותר מהנשמה אשר בו באדם בשאר ימי החל, כף צריך להאכילם מאכל דק ביותר, ומן חשוב ומשנה משאר המן היורד בשאר ימי שבת. (פר' כי תשא)



**ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה היום לא תמצאהו בשדה** (טו כה)

### בית מאיר

רבי מאיר יחיאל הולצשטוק זצ"ל אכילת פת בסעודה שלישית

**ודרשו** רז"ל (שבת קז:) מפסוק זה סמך שצריך לאכל בשבת שלש סעודות, מדכתיב שלשה פעמים היום. ולכאורה יש לדקדק מפני מה כתיב בפסודות הראשונים בלשון 'אכלהו', ובסעודה שלישית כתיב בלשון 'היום לא תמצאהו בשדה'.

**ונראה** לפרש על פי מה דאיתא באחרונים (שו"ע אורח סי' רצא ס"ה), דבשעת הדחק יש לסמך על הפוסקים דבסעודה שלישית אין צריך פת, ויוציין סעודה ג' אפלו בפרות או שאר דברים בשעת הדחק, אבל בשני סעודות הראשונים צריך פת ודוקא, פדוע בפוסקים (שו"ע אורח סי' רעד ס"ד).

**וזה** יש לרמוז בפסוק, דבשני סעודות הראשונים כתב בסתם 'אכלהו היום כי שבת היום לה', אבל בסעודה שלישית כתב בלשון 'היום לא תמצאהו בשדה', דמשמע הא אם היו מוציין בשדה היו יכולין לאכל תכף, כי סעודה שלישית אין צריך פת ודוקא, ויוציין לדעת הפוסקים הנ"ל בשאר דברים, ממילא לא היו צריכין לאפותו שיהיה פעין פת, כמו שכתוב בתחלה (טו כג) 'את אשר תאפו אפוי, דהא יוציין בו כמו שהוא. אבל בשני סעודות



שָׁאָמַר שָׁם (במדבר יא ח) וְיִטְעֲמוּ כָּטַעַם לְשֵׁד הַשָּׁמֶן, מִפְּנֵי שֶׁהָתָם מִיָּרִי בִימֹת הַחַל, שֶׁהָיוּ מְרַגְּשִׁים רַק טַעְמוֹ וְלֹא מִמְּשֹׁ, מֵה שְׂאִין בֶּן כָּאֵן שְׁנֹרְמוּ בְקָרָא הִזָּה פְּנִיל שְׁקָאֵי עַל הַשֶּׁבֶת אָמַר רַק וְיִטְעֲמוּ כְּצַפִּיחַת בְּדָבָשׁ, הִיָּנוּ שֶׁהָיוּ מְרַגְּשִׁים הַמֶּמֶשׁ שֶׁל צַפִּיחַת בְּדָבָשׁ.



**ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא להלחם בעמלק (יז ט)**

### נתיבות שלום

רבי שלום אביצ'רור זצ"ל

בזכות שיוסף שלם לאחיו טובה תחת רעה  
נבחר יהושע להלחם בעמלק

**מוכא** במדרש (ש"ר כו, א), למה ליהושע, אמר משה, זקנד יוסף, אמר "את האלהים אני ירא" (בראשית מב, יח), ובעמלק פתוב "ולא ירא אלהים" (דברים כה, יח). יבוא יהושע שהוא בן בנו של יוסף שאמר "את האלהים אני ירא" ויפרע ממי שנאמר עליו "ולא ירא אלהים". וקשה, שהרי בודאי כל האחים היו יראי ה', וא"כ גם בני בניהם יכולים היו להלחם בעמלק, ומדוע בחר משה דוקא ביהושע שהיה בן בנו של יוסף.

**ויובן**, בהקדים את דברי מדרש תנחומא (בשלח ט"ו כה) עה"פ "ויבא עמלק" (שמות יז, ח), יבוא כפוי טובה, ויפרע מישראל שהיו כפויי טובה.

**ובאר** רבי ברכיה ברך שפירא בספרו 'זרע ברך' (פ' כי תבא), שפסיות הטובה של ישראל היתה במה ששאלו 'היגש ה' בקרבנו אם אין' (שם יז, ז), והנה זה אחר שראו את כל הטובות שעשה להם, ואף נסו את ה' ברפידים אם יוכל לתת להם מים, וראו את כחו הגדול. וכפיות הטובה של עמלק היתה בכך שלא הכיר טובה לישראל שפרעו חובו בשעבוד מצרים. פי הלא אף על זרעו של

**ובעין** דאמר לו רבי יהושע בן חנניא לקיטר (סו) כששאלו מפני מה תבשיל של שבת ריחו נודף, אמר לו מפני שמשימין בו תבלין ושבת שמה לכן ריחו נודף, אמר לו שגם הוא רוצה לטעם מתבשיל זה, אמר לו שאין טעם זה נרגש רק למי ששומר שבת בהלכתו, ובמכל שפן בענין מזון הרוחני, דאינו דומה מזון הרוחני דמחל לדשבת.

**וזוהו** שפפל הכתוב פאן לומר שנית ויקראו בית ישראל את שמו מן והוא כזרע גד לבן, דיפלא והא כבר קראו שמו 'מן' בהכתוב לעיל מצינה (פסוק טו) ויאמרו איש אל אחיו מן הוא. אבל אז היה קריאת השם רק למן שהיה בחל, ועתה דהמן כזרע גד לבן וטעמו כצפיחת בדבש, דהינו מצד דטעמו של המן דשבת היה משבח יותר מטעם המן של חל עד שטעמו כצפיחת בדבש, הוסיף הכתוב בזה להודיע דויקראו בית ישראל את שמו מחדש מן.



### רבי יוסף

רבי יוסף טמפלר זצ"ל

כמן של שבת היו מרגישים טעמה וממשה של צפיחת בדבש

**נשמע** מזה שמאכלי שבת נשתנו לעליותא ממאכלי חל, ואם פן בהמן היו מרגישים בשבת גם כן טעמא עדיפא ומשבח יותר ממאכלי המן בימות החל, ועל פן שפיר אמר פאן וטעמו כצפיחת בדבש, כי מצינו ביומא (עה) שחד אמר שבהמן היו מרגישים רק טעמא ולא ממשא. והינו בימות החל, אבל בשבת שהיה נשתנה לעליותא היו מרגישים בו טעמא וממשא.

**ועל** פן אמר רק וטעמו כצפיחת בדבש ולא אמר וטעמו כטעם צפיחת בדבש, כמו

**ומעתה** תובן פונת המדרש, שהסבה שדוקא יהושע שהוא בן בנו של יוסף נבחר להלחם בעמלק כי רק זקנו יוסף מכת יראתו שלם לאחיו טובה תחת רעה, לכן ראוי בן בנו להפרע מעמלק שנאמר עליו "ולא ירא אלהים" ששלם לישראל רעה תחת טובה, ואין לך כפוי טובה גדול ממנו. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)



• מצוות הפרשה •

**מצות סעודת שבת**

דיני ממונות (סנהדרין לח), מפני מה נבכר אדם בערב שבת, כדי שיפגס לסעודת מצוה בליל שבת מיד, שימצא הכל מוכן ויאכל מאשר יחפץ [וכו'], ונאמונה זו התקועה בלבנו כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, והולידה והצמיחה בלי חבלים וצירים, בלי עמל ויגיעה, כי אם בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם וכו', והכניסו לאדם לסעודת מצוה ליל שבת מיד, היא שמצלת אותנו מחבלו של משיח, כדכתיב (ישעיה סו ח) 'כי חלה גם ילדה ציון'.

**מדינה** של גיהנם נצול בזכות שמקום סעודת שחרית, שהיא כנגד שבת של מתן תורה, דלא נתנו שבתות וימים טובים לישראל להתענג בהם בסעודת אכילה ושתיה, אלא כדי לשמח את לבבם לעסק בהם בדברי תורה (ירושלמי שבת פט"ו ה"א), בזכות זה נצול מדינה של גיהנם דאין אשו של גיהנם שולט בלומדי

עשו (עמלק) היה מטל לפרע את חלקו בגזרת ברית בין הבתרים, וכמו שכתב רש"י עה"פ "כה אמר אחיך ישראל" (במדבר כ, יד) 'מה ראה להזכיר כאן אחוה? אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם, שנאמר לו "פי גר יהיה זרעך בארץ לא להם" (בראשית טו, יא), ועל שנינו היה אותו החוב לפרעו. ועמלק לא די שלא הכיר לישראל טובה שפרעו את החוב לבדם, אלא אף בא להלחם עמם בצאתם ממצרים.

**והנה**, יוסף למרות שאחיו עשו עמו רעה כשמכרוהו לשמעאלים, ויכול היה להשיב להם פרעתם, מכל מקום בשביל יראת ה' שהיתה טבועה בו לא שלם להם פרעתם, ונהג כמאמר שלמה המלך "אל תאמר אשלקמה רע" (משלי כ, כב), ולא עוד אלא שהיטיב עמם, כמו שנאמר "ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו" (בראשית מז, יב).

**מגיד מישרים**

נבי יוסף מאורו זצ"ל

התעלות על ידי המלאך הקדוש הממנה ביום השבת

**זהו** סוד של ענג שבת באכילה ושתיה, כי המלאך הממנה על המאכל ביום השבת הוא קדוש, והממנה ביום חל הוא חל. וכשאדם מענג את השבת במאכל ובמשתה, הוא מתעלה על ידי המלאך הקדוש הממנה על המאכל, וזהו סוד בקרבן קדוש, וכשהוא יום חל הוא מתעלה על ידי מלאך חל הממנה על המאכל.

(אהרות ותקונים)



**בית חדש**

נבי יואל סיקויט זצ"ל

שכר אכילת שלש הסעודות

**סעודת** ליל שבת היא כנגד שבת בראשית, כמו שאמרו רבותינו ו"ל בפרך אחד

סעודות השבת

**וְאִשְׁרָךְ** לפי אומר לי הוא, לפי שידוע שְהַקב"ה מְזַדְדָג עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל שַׁבַּת וְשַׁבַּת, וְלִפִּי עֲנִיּוֹת דַּעֲתֵי דְזֵהוּ עֲנִין עֲנָג שַׁבַּת בְּאֲכִילָה וְשִׁתְיָה, דְכִמּוּ שְׁגוּף הָאָדָם אֵינּוּ מִתְחַבֵּר עִם נִשְׁמָתוֹ אֲלָא עַל יְדֵי אֲכִילָה וְשִׁתְיָה, כִּף כְּכִיכּוֹל מְזוּג עִמָּהֶם עַל יְדֵי עֲנָג שַׁבַּת בְּאֲכִילָה וְשִׁתְיָה שֶׁל מְצוּהָ, וּמִבְרַפַּת הַמְּזוּן, וְדַבְרֵי תוֹרָה שְׁלוּמֵד בְּשַׁבַּת.

**וְזָה** לשון בעל מאמרות (מאמר חיקור דין ח"א פכ"א): מְצוּת עֲנָג שַׁבַּת לַעֲדָן הַנְּשִׁמָּה יִתְרָה, שְׁתַּעֲשֶׂה בַעֲצָמָה מְצוּהָ רַבָּה לְכַבּוֹד שְׂכִינָהּ בַתְּחֻתוֹנִים, דְהֵינּוּ לְבָרָךְ בְּרַפַּת הַמְּזוּן מְצוּהָ שְׂאִינָה נוֹהֶגֶת בְּעֵלְיוֹנִים כָּלֵל, וְהָעוֹלָם מִתְבָּרָךְ בְּזִכְוֹתָם כָּל שְׁשַׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, וְהוּא טַעַם אֲכִילַת לֶחֶם הַפְּנִים לִפְהֵגִים בְּשַׁבַּת, וְהוּא תוֹפֵס לִילוֹ עִמּוֹ כְּדִין אֲכִילַת קִדְשִׁים, לְפִיכֶךְ יִסְדֵּר אָדָם שְׁלֹחֲנוּ בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת אֶף עַל פִּי שְׂאִינּוּ צְרִיךְ אֲלָא לְכַוֵּיַת וְכוּ', עֵין שֵׁם.

**הָרִי** להדיא דסעודת שבת נחשב כקרבנות וקדשים, וידוע מדברי הפוורי והחבר שהעמק בסדר ויקרא ראשון, דענין הקרבנות הם כדרי לחבר את הקב"ה עם ישראל על ידי כן, כמו שמתחבר הנשמה עם הגוף על ידי אכילה, עין שם. ואם כן למה שנתבאר דאכילת שבת נחשב גם כן כאכילת קדשים, אם כן גם על ידי אכילת שבת מחבר השכינה עם ישראל. (ויקהל שני)

התורה, שפלה אש קל וחמר מסלמנדרא וכו', כדאי תא בפרק בתרא דחגיגה (כו.).

**וּמְמַלְחָמָתָא** גוג ומגוג נצול בזכות סעודה שלישית, כנגד שבת של עתיד, דאיתן שבע שנים של גוג הן פרטגמא של צדיקים לעתיד לבא (ויק"ר יא ב), פרוש קבול שָׁכַר. (אורח סי' רצא)



**מִחְבַּרַת הַקֹּדֶשׁ**

רבי חיים וויטאל זצ"ל

שכר שלשת הסעודות בזכות האבות

**מִצְאָתֵי** כתוב, סעודת ערבית נגד יצחק, כי אמה אבינו, ועם זכותו נצל מחבלי משית, וצריך לומר דא היא סעודתא דחקל תפוחין קדישין, וזעיר אנפין ועתיקא קדישא אתנן לסעודא בהדיה.

**סְעוּדַתָּא** דשחרית נגד אברהם חסידא, ובזכותו נצל מדינא דגיהנם, וצריך לומר דא הוא סעודתא דע"ק וז"א, וחקל תפוחין קדישין אתנן לסעודא בהדיה.

**סְעוּדַתָּא** דמנחה נגד יעקב, אב של שבועים נפש, ובזכותו נצל ממלחמות גוג ומגוג שהם שבועים אמות, וצריך לומר דא הוא סעודתא דז"א וע"ק, וחקל תפוחין קדישין אתנן לסעודא בהדיה.

**סְעוּדַתָּא** ד' אחר הבדלה, ובזכותה נצל מחבוט הקבר, וצריך לומר דא הוא סעודתא דדוד מלכא. (שער השבת)



**לְחֻמֵי תוֹדָה**

רבי צבי הירש הורוויץ זצ"ל

השפעת כל סעודה לשני ימי חל

**יֵשׁ** לפרש על פי מה שכתבו בספרי מקבליים, דשבת נותן השפעה לכל ימי החל, דהיינו

**זֵרַע בְּרֶךְ**

רבי ברכיה ברוך טפינא זצ"ל

התקשרות השכינה עם ישראל על ידי אכילת

‘חַמַּדְתָּ רֵאשִׁי תְבוֹת ח’ חֲבָלֵי מְשִׁיחַ, מ’ מַלְחַמַּת גּוֹג וּמַגּוּג, ד’ דִּינָה שֶׁל גֵּיהֶנּוּם, ת’ תַּחְעֲנַג עַל ה’.<sup>(1)</sup>



## דְּבַרֵי שְׂאוּל

רבי יוסף שְׂאוּל נִתְנַזֵּן זצ"ל

סְעוּדַת שְׁלִישִׁית מֵעֵין סְעוּדַת הַמֶּן שְׂמֵלֵאכִי הַשָּׂרָת אוֹכְלִים

**אִמְרַתִּי** בְּבֹאֹר מַה שִּׁתְּקַן הָאָרֶז ו'ל' בְּנֵי הַיִּכְלָא דְכִסְיָפִין לְמַחְזֵי זִיו דְזַעִיר אֲנַפִּין יְהוֹן הֵכָא בְּהַאי תַּפָּא דְבֵיהּ מְלָכָא בְּגַלּוּפִין.

**דְּהַעֲנִין** הוּא, דְּהֵינָה הַסְעוּדוֹת שְׁלֹשָׁה שִׁתְּקַנּוּ חַז"ל לְאַכֵּל בְּשִׁבְתָּ הוּא לְדַעֲתִי, דְּהֵינָה הָאָדָם מְרַכֵּב מִחֶמֶר וְצוּרָה, וְהֵינָה גַם הַמְאָכְלִים יֵשׁ בָּהֶם גִּשְׁמֵי עַל הָרֶךְ מִשַׁל סְעוּדַת רְשׁוּת, וּבְכָל זֹאת הוּא חֲלָק רוּחַנִי עַל יְדֵי שְׂאוּכֵל מְאָכְלִים כְּשָׂרִים וּמְבָרֵךְ בְּרַפְתָּ הַמְזוֹן וְכְדוּמָה. וְיֵשׁ סְעוּדַת מְצוּהָ, וְזוּהוּ יוֹתֵר רוּחַנִי מִגִּשְׁמֵי. וְלִכְשֵׁינִדְבַּךְ הַחֶמֶר, יְהִינָה כְּלֵי קֹדֶשׁ.

**וְזֶה** עֲנִין הַשְּׁלֹשָׁה סְעוּדוֹת, שֶׁהַסְעוּדָה הָרֵאשׁוֹנָה הוּא יוֹתֵר גִּשְׁמֵי, וְחֲלָק הַרוּחַנִי מְעַרְבּ בּוֹ. וְסְעוּדַת הַיּוֹם הוּא יוֹתֵר רוּחַנִי, וּמַעֲט גִּשְׁמֵי. אֲבָל הַשְּׁלִישִׁית דְּאִזּוּ הוּא רַעְוָא דְרַעְוִין, זֶה כְּלֵי קֹדֶשׁ דְּאִית בֵּיהּ דִּינִין דְּתַקְיָפִין, וְהֵינָה זֶה מֵעֵין סְעוּדַת הַמֶּן שְׂמֵלֵאכִי הַשָּׂרָת אוֹכְלִים, שֶׁהוּא עֲנִין רוּחַנִי, וְלִכְךָ אֲנִי מְבַקְשִׁים שֶׁבְנֵי הַיִּכְלָא דְכִסְיָפִין לְמַחְזֵי זִיו דְזַעִיר אֲנַפִּין, יְהוֹן הֵכָא בְּהַאי תַּפָּא, דְּהֵינּוּ הַשְּׁלִישִׁית, הוּא לְחַם שְׂמֵלֵאכִי הַשָּׂרָת אוֹכְלִין.



סְעוּדָה רֵאשׁוֹנָה שֶׁל שִׁבְתָּ נוֹתַנָּה הַשְּׁפַע לְשָׁנֵי יָמִים רֵאשׁוֹנִים שֶׁל חַל, וְסְעוּדָה שְׁנִיָּה לְשָׁנֵי יָמִים אַמְצָעִים, וְסְעוּדָה שְׁלִישִׁית לְשָׁנֵי יָמִים אַחֲרוֹנִים. מִזֶּה תּוֹכַחַה מְגַלָּה לְרַב הַמּוֹן עִם שְׂאִין נְזַהְרִין בְּקִיּוּם סְעוּדָה שְׁלִישִׁית, שֶׁעַל יְדֵי זֶה גּוֹרָמִים מְעוֹט הַשְּׁפַע בְּשָׁנֵי יָמִים אַחֲרוֹנִים שֶׁל חַל.

**וְיֵשׁ** לְרַמֵּז בְּזֶה פְּנֵת הַקְּרָא שְׂאָמֵר 'אִם תַּעֲזֹבְנִי יוֹם יוֹמִים אֶעֱזֹבְךָ'. לְפִי שִׁדְרָשׁוּ חַז"ל (שַׁבַּת ק"ז:) שְׁלֹשָׁה סְעוּדוֹת בְּשִׁבְתָּ מִשְׁלֹשָׁה פְּעָמִים 'הַיּוֹם' דְּכַתִּיב בְּקִרְא. וְזֶה שְׂאָמֵר 'אִם תַּעֲזֹבְנִי בְּקִיּוּם סְעוּדָה אַחַת שֶׁל שִׁבְתָּ דְּמִיקְרֵי יוֹם', אִזּוּ יוֹמִים' שֶׁל חַל 'אֶעֱזֹבְךָ'.

**וּבְזֶה** יֵשׁ לְפָרֵשׁ מַה שְׂאָמְרוּ חַז"ל (שַׁבַּת ק"ח.) דְּהַמְקַיֵּם שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת זוֹכֵה לְנַחֲלָה בְּלֵי מְצָרִים, שְׂנַאָמֵר (ישעיה נח יד) 'אִזּוּ תַחְעֲנַג עַל ה' וְהַאֲכַלְתִּידָּ גַחֲלַת יַעֲקֹב' בְּלֵי מְצָרִים, דְּשְׁלֹשָׁה פְּעָמִים 'הַיּוֹם' עוֹלָה קַפ"ג, גִּימַטְרִיא 'יַעֲקֹב' עִם הַכּוֹלֵל.<sup>(1)</sup>



## לְחַמֵי תוֹדָה

רבי צבי הירש הורוויץ זצ"ל

הַשִּׁבְתָּ חַמַּדַת הַיָּמִים

**וְהִנֵּה** יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּזֶה מַה שְׂאוּמְרִים בַּתְּפִלָּה 'וּבְשִׁבְעֵי רְצִיַת בּוֹ וְקִדְשׁוֹ חַמַּדַת יָמִים אוֹתוֹ קְרֵאתָ', דְּהֵינָה אֲמָרוּ חַז"ל (שַׁבַּת ק"ח.) דְּכָל הַמְקַיֵּם שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת נְצוּל מִחֻבְלוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, וּמִמְלַחַמַת גּוֹג וּמַגּוּג, וּמִדִּינָה שֶׁל גֵּיהֶנּוּם, מִשֵּׁם דִּילְפִינָן בְּגִזְרָה שְׁוֵה דִּיּוֹם יוֹם, וְגַם אֲמָרוּ (שם) שְׁוֹדֵקָה לְנַחֲלָה בְּלֵי מְצָרִים, שְׂנַאָמֵר (ישעיה נח יד) 'אִזּוּ תַחְעֲנַג עַל ה' וְהַאֲכַלְתִּידָּ גַחֲלַת יַעֲקֹב' בְּלֵי מְצָרִים.

וְזֶה שְׂאוּמְרִים 'חַמַּדַת הַיָּמִים', רְצָה לוֹמֵר

## מעשי צדיקים

במדבר', אדרבה, מוטב לנו להסתלק מהעולם, מאשר להיות עבד משעבד ליצר הרע. (שרפי קודט)



וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' (יד לא)

**נסע** הרה"ק החדושי הרי"ם זיע"א עם חסיד ממקרביו, הדרך חלפה בראש הר גבוה ותלול, ובשעה שהסוסים והעגלה ירדו במהירות מגבה ההר, נרעד החסיד מאימת הנסיעה המסכנת במדרון החלקלק.

**הביט** החסיד בפני רבו החדושי הרי"ם, וילתדהמתו לא הבחין על פניו כל השתנות, הוא ישב רגוע ושלו כמו בעת שהעגלה עשתה את דרכה על המסלה הישרה והחלקה.

**שאל** החסיד בפליאה, כיצד יתכן שאינו רואה על פני הרבי כל שנוי, במקום זה שהוא מקום סכנה יותר מכל הדרכים שעברו, השיב החדושי הרי"ם, "אחד שבקרבו יש תמיד יראה מפתח ה', אין נפקא מינא אצלו מדברים אחרים". (שיח שרפי קודט)



אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים (טו א)

**ברשותו** של הרה"ק רבי מאיר מד'יקוב זיע"א בעל האמרי נעם, מצוי היה אוצר של כשלוש מאות גביעי כסף קרים ומיקסים,

הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים לאמר חדל ממנו ונעבדה את מצרים כי טוב לנו עבד את מצרים ממתנו במדבר (יד יב)

**בימי** שלטון הצאר ברוסיה, תופסים היו שליחי המלכות בחורים יהודים בגי שבע עשרה, עוקרים אותם בלח ובאכזריות מבתי הוריהם, ומכריחים אותם לשרת בצבא. לדאבון כל לב הכרחו בחורים אלו להתרחק ולהתנתק מדרך התורה, כי במחנה הצבא לא אפשו להם לקיים את מצוות ה'.

**בימים** הקשים ההם הגיעה אשה אל הרה"ק רבי ישראל מדו"ץ זיע"א, ובכתה במר לבה כי בימים הבאים עלולים השלטונות לקחת את בנה לעבודת הצבא, ברב צער אמרה נחרצות, "אם לא יושיעני הרבי מצרתי, יבקש מאת ה' שישתלק בגי מהעולם, אם לא ילך בגי בדרך ה', אני מעדיפה שישתלק מהעולם".

**כששמע** הרבי את דבריה שנאמרו מלב תם וישר של אם יהודית, התרגש עד מאד ואמר, "דוד המלך אמר (תהלים פח יב), 'היספר בקבר חסדך אמונתך באבדון', יש לפרש, 'היספר בקבר חסדך', הכי נתן לומר ש'ללכת לקבר זהו חסד, אמנם כן הוא כאשר 'אמונתך באבדון', אם האמונה בך יתברך הולכת לאבוד, מוטב להפרד מארץ החיים.

**על** פי מעשה זה באר הרה"ק האמרי חיים זיע"א את הכתוב 'חדל ממנו ונעבדה את מצרים', קח מאתנו את צרת העבודה למצרים, הינו לבעל דבר, כי האם תחשב חלילה ש'טוב לנו עבד את מצרים ממתנו

## פרשת בשלח

**הקור** הצורב אשר שרר בבית המדרש לא הספיק לו, הוא רמז באצבעו כי יפתחו כנגדו את החלון כדי שיוכל להשיב את נפשו, והמשיך באמירת השירה בכל הלהט כמקדם.

**ז'אלו** אצלנו, מסים ה'ה האמרי נעם את ספורו, "בית המדרש מסק היטב כדבעי, החלונות מוגפים וכל חריציהם אטומים, עם כל זאת בשעת אמירת השירה שולט הקור בכל".

**בהזדמנות** אחרת התבטא האמרי נעם, "מעריכים אותי לעשיר גדול, רכושי נאמד בכמאה וחמשים אלף כתרם, ובכו, את כל הוני ורכושי מוכן אנכי לתת, ובלבד שאזכה לומר את שירת הים ולו פעם אחת בימי חיי כפי שאמרה רבי הירש".

**מד'י** יום, נוהג ה'ה רבי צבי הירש לומר את השירה בהתלהבות עצומה פסוק בפסוק, כשהוא אומר פסוק והקהל חוזר אחריו, פנהוג בחצרות צדיקים אחרים בשבת שירה או באי אלו שבתות מסוימות בשנה. (כהן גדול משרת)



זה א-לי ואנהו אלקי אבי וארמנהו (טו ב) **וברש"י** בכבודו נגלה עליהם והיו מראין אותו באצבע, ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים.

**ספר** רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל. הרה"ק **רבי מרדכי מלוינב** זיע"א, שאל חסיד זקנו שעוד זכה להסתופף בצל זקנו הרה"ק **רבי אהרן מטשערנאביל** זיע"א, האם הכיר את זקנו רבי אהרן.

**השיב** החסיד הישיש שעל אף שנסע הרבה לטשערנאביל מתוך מסירות נפש, אינו

רבים מתוכם נמנו על ירשותיהם של צדיקים קומאים, שונים של אלו נאמד בהון תועפות, ואלו האמרי נעם עצמו לא מוכן ה'ה לומר עליהם, בעד כל חללא דעלמא.

**אף** על פי כן נענה פעם ואמר, "על כל מלאי הגביעים שברשותי הריני מותר, ובלבד שאזכה עוד פעם אחת לשמע מפיו של הרה"ק **רבי צבי הירש מרימנוב** זיע"א את הפסוק מהשירה 'נטית ימינך תבלעמו ארץ'".

**מוסיף** ה'ה הרה"ק **רבי יעקב לייזער מפשווארסק** זיע"א נפך משלו ומבאר, כי גראים הדברים שעל ידי אותו פסוק 'תבלעמו ארץ', השפיע רבי הירש על האמרי נעם והביאו לידי בטול הארציות, לכן כה חפץ לשמע את הפסוק הזה דוקא.

**מספר** ה'ה האמרי נעם על עבודתו העל אנושית של רבי הירש בעת אמירת השירה, כפי שזכה לראות כאשר שבת בשבת שירה ברימנוב. כידוע, חלה שבת שירה בחודש שבט בעצומו של החורף, והחורף הפולני המצטטין בשלגיו ובצנתו, מושל בתקפו ובגבורתו ביד רמה.

**אותה** שבת לא הספיקו האמצעים כדי עצים להסקה, ובית המדרש נותר נתון לשורתו של הקור המקפיא, אף רבי הירש התפלל כדרכו בשאגת אדירים ובאש קדש מתלקחת, אשר הלכה וגברה מפסוק לפסוק וממזמור למזמור.

**כאשר** פתח בשירת הים, גברה התלהבותו הנוראה עוד כהנה וכהנה, קולו עלה וטפס והאש אשר להטה סביבותיו יקדה ככבשן, עד כדי שכחותיו כבר לא עמדו לו, ובאמצע השירה נאלץ להפסיק כדי לשאף אור.

**באחת** השורות של הגדוד פסע הרה"ק **השפע חיים** זיע"א, עולה תמימה אשר שלא כדרך הטבע הגיע כעבר שבועות אחדים לדאכאו כל עוד נשמתו באפו, אחד מאלפים נפשות בקרוב שנצלו מצפּרני המלאך המשחית, בדרך העקבה מדם.

**קרוב** למאה ועשרים קילומטרים נאלצו לעשות דרךם רגלי, לא בהליכה כבני אדם רגילים, כי אם בדהרה ובמרוצה כושלת כשקלגסי ס"ס סאדיסטים נוגשים ומאיצים בהם ללא הרף בעזרת מגלבים ומוטות ברזל לרוץ ולהתקדם לרוץ מהר, כאלו היה זה עדר של בעלי חיים חסרי ישע, והנהוג בהם חובט ומצליף על גוּם כאות נפשו, למען יחפזו ויחישו פסיעותיהם.

**משניצאו** את וארשא, הובל הגדוד על פני הכביש הראשי בואכה לויביטש קוטנא במסלול בו שלושים וחמש קילומטרים, מכסת הצעדה שקבעו הגרמנים ימ"ש לכל יום של הליכה.

**השבויים** בברכים כושלות קבלו את אכלם בצורת שמוזי מליחים שהצמיאו עד מות, ללא טפת מים, השמש הקיצית קפחה על ראשם ממעל, האבק שהתרוםם כעגן מתחת לששת אלפים זוגות רגלים נדבק בפיה ובלשון ובכל חלקי הגוף.

**מפקדי** המסע, קצין ס"ס אכזר בשם אומשמיץ ועוזריו ימ"ש, נסעו ברכבם ובאופנועיהם מאחור לזנב בנחשלים, ועלו בגלגליהם בדהרה על האנשים שלא הספיקו להדביק את קצב הריצה, לרמס אותם חיים, בעוד אנשי המשמר שלוו רגלי את השירה, אשר התחלפו בתורנות בכל כבדת ארץ כדי

יכול לומר על עצמו שהכיר את הרבי, רק מחמת שהיתה לו אמונה תמימה ברבו, הוא היה נוסע אליו.

**שמח** רבי מרדכי בתשובת החסיד, ואמר שהיא מרמזת בתורה, לכאורה מאי רבותא על בני ישראל שהאמינו בה' ובמשה עבדו, והלא היתה להם התגלות כה גדולה דאיתא ברש"י 'ראתה שפחה על הים מה שלא נביאים'.

**אלא** אדרבה, הגם שראו כל כף הרבה, האמינו שעדין לא ראו שום דבר ויש עוד מדרגות גבוהות רבות עד אין סוף, כי היצר הרע בודאי נסה להכניס בקרבם שיחשבו שהם השיגו כבר את המעלות הרמות, ומכל מקום עמדו בנסיון והאמינו במשה עבדו, האמינו ללא סג שמדרגתו למעלה ממדרגתם ללא שעור.

**באותה** מדה יש לנו להאמין בצדיקי כל דור ודור, שאין אנו יכולים להשיג מעלתם ומדרגתם, גם מה שנדמה לנו שאנו משיגים, אין זו אלא השגה דלה, כדוגמת בני ישראל שהשיגו דברים נשגבים, ובכל זאת כתוב עליהם, 'ואמינו בה' ובמשה עבדו'. (הגדה של פסח מפי ספרים וסופרים)



ויסע משה את ישראל מים סוף וניצאו אל מדבר סיני ויילכו שלשית ימים במדבר ולא מצאו מים (טו כב)

**ביום** הששי ח' באב תש"ד, ערב יום המור תשעה באב שחל בשבת, יצא גדוד עובדי כפיה מתחומי וארשא כדי לעשות את דרכו בנתיב סורים אל אנושי שקשה להעלותו על הדעת, בחם ובשרב, בתנאי רעב וצמאון.

## פרשת בשלח

מיחל שָׁמַא יִתְרַחַשׁ נֶס, אולי יבקיע כָּאן פְּתָאוּם קְלוּחַ מִיָּם, אולם הַנֶּס בּוֹשֵׁשׁ לְבוֹא.

**הַזְּעָה** שׁוֹטְפֶת אֶת כָּל אַבְרֵי הַגּוֹף, אֲגִלֵּי זַעֲה מְלוּחִים שְׁגָלְשׁוּ מִן הַמִּצַּח אֶל תּוֹךְ הַפֶּה, רַק מִגְבִּירִים אֶת הַצְּמָאוֹן, כִּפְעַם כִּפְעַם צוֹנַח מִיִּשְׁהוּ לְלֹא רוּחַ חַיִּים, הַלֵּב פּוֹעֵם בְּחֻזְקָה, מְרַגִּישִׁים כְּאִלוּ אֶסְפֶּקֶת הַדָּם אֶל הַמַּחַם נֶעְצָרָת, עוֹד רָגַע וְהִנֵּךְ מִתְעַלֵּף.

**בַּיּוֹם** הַשְּׁלִישִׁי לַצֵּעֲדָה, יוֹם תִּשְׁעָה בָּאָב נִדְחָה, הַגִּיעָה הַפְּרָעָנוּת לְשִׂיא, מֵהַשְּׁכָמָה הַשְּׁתוּלָלוּ אֲנָשֵׁי ס"ס כְּמִשְׁגָּעִים וְהַפְּלִאוּ מִכּוֹתֵיהֶם בִּיהוּדִים הָאֲמֻלָּים בְּמִגְלַבֵּי עֵץ וּבְמוֹטוֹת בְּרָזֶל, מִסְפָּר הַחֻלָּלִים בְּאוֹתוֹ יוֹם הִזָּה הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר, גּוֹיוֹת הַהִירוּגִים כְּקוֹדְמֵיהֶם נִשְׁאָרוּ מְטוֹלוֹת עַל פְּנֵי הַכְּבִישׁ בְּאִין קוֹבֵר.

**הַשּׁוֹרוֹת** הִלְכוּ וְנִדְלְדְלוּ, הַשְּׁלָדִים צָלְלֵי אֲדָם כְּשִׁלּוֹ וְקָרְסוּ תַחְתֵּיהֶם, לֹא הוֹעִיל כְּשִׁרְבָם הַשִּׁילוּ נִעְלִיהֶם מֵעַל רַגְלֵיהֶם וְרָצוּ יַחְפִּים, הַשִּׁלְכוּ מֵעֲלֵיהֶם כָּל מַה שֶּׁנָּתַן כְּדִי לְהַקֵּל הַמִּשָּׂא, הַצְּמָאוֹן קָדַח מִבְּפָנִים, וְהַשְּׁמֵשׁ הַבוֹעֲרֶת שֶׁלְּחָה חֲצִי אֵשׁ מִמַּעַל.

**הַנֵּל** סוֹבְלִים מֵאֲבוֹד נוֹזְלִים, וְהַנוֹגְשִׁים דּוֹלְקִים אַחֲרֵיהֶם אַחוּזֵי רוּחַ תְּזִזוֹת, מֵאֵיצִים בְּשִׁבוּיֵי הַחֶרֶב לְמַהֵר, לְרוּץ, הַעֲיִנִים הַמִּתְרוֹצְצוֹת בְּחַיִּיָּהוּ בְּטָרוֹף, מְחַפְּשׁוֹת בְּכָל מְלֹא הָאֶפֶק אַחֲרֵי טַפַּת מִיָּם, "מִיָּם", זֹה הַמְּלָה הַמְּמַלֵּאת בְּרָגַע זֶה אֶת כָּל הַיּוֹתֵם.

**הַמְרוּץ** הַתְּהַנְּה לַתּוֹךְ כְּדִי עֲרְפוֹל חוֹשִׁים, מִי שֶׁלֹּא הִיָּה מִסְגָּל וְשִׁרְף דְּרָכּוֹ, הַיּוֹמֵת בְּאֲמִצַּע הַכְּבִישׁ. אִךְ הִנֵּה נָטוּ צָלְלֵי עֲרָב, יָרַד הַלְּיָלָה גַּם בְּלֵיל זֶה, הַשִּׁירָה מִתְקַרְבֶּת בּוֹאֲכָה לוֹיִבִיטֵשׁ, אֶל שְׂדֵה פְּתוּחַ שֶׁנִּקְבַּע כְּאֲתֵר מִתְאִים לְלִינַת לִילָה.

שֶׁלֹּא יִתְעִיפוּ יֵתֵר עַל הַמְּדָה, הַשְּׁלִימוּ אֶת מְלֵאכַת הַהֶרֶג שֶׁל הַנְּדָרְסִים בְּכַדוּרֵי רוֹבֵיהֶם.

**כַּאֲשֶׁר** אֲכָרִים עֲרֵלִים נֶסוּ לְהַגִּישׁ דְּלֵי מִיָּם לְאֲמֻלָּים, הִכּוּ קֶשׁוֹת בִּידֵי הַשּׁוֹמְרִים שֶׁגִּישׁוּם בְּחֶרְפָּה, וְאֶת הַמִּיָּם שֶׁפָּכוּ אֶרְצָה. בַּצְּהָרִים הַגִּיעוּ לְנֹהַר, שֶׁם הִרְשׁוּ לָהֶם לְהִתְקַרֵּב אֶל הַמִּיָּם וְלִשְׁתוֹת, אֲבָל כְּשֶׁהִרְאִשׁוּנִים הִתְקַרְּבוּ, שִׁלְחוּ בָּהֶם הַגְּרַמָּנִים כְּלָבֵי טָרֶף וּפְתַחוּ בִירִיּוֹת, רָאוּ אֶת הַנֹּהַר, אִךְ מִיָּם לֹא שָׁתוּ.

**לְלִינַת** לִילָה הַשְּׁאָרוּ בְּשִׂדֵּה פְּתוּחַ תַּחַת כַּפַּת הַשָּׁמַיִם, מְקַפִּים בְּשִׁרְשֻׁרַת שׁוֹמְרִים וּמְכוֹנוֹת יְרֵיהֶם בִּידֵיהֶם. בְּשִׁחְרִית שֶׁל שְׁבַת בְּשַׁעֲה מְקֻדָּמַת, נִשְׁמָעָה יְלִלַת צְפִירָה קוֹלֵנִית שֶׁהַקְּפִיצָה אֶת גְּדוּד הַשְּׁבוּיִים מִן הָאֲדָמָה שֶׁשָּׁכְבוּ עָלֶיהָ, בְּחוֹשׁ חִיָּה נִרְדַּפְּת הַזְּדָרוֹ כְּלָם לְעַמֵּד מִמִּשְׁכָּבָם עַל הָאֲדָמָה, כְּדִי לְחַסֵּךְ אֶת חֲבֻטוֹתֵיהֶם שֶׁל אֲנָשֵׁי קֶאֱפוּ וְס"ס שְׁזָרוֹ בַּצְּעָקוֹת וּבְמִגְלָבִים לְמַהֵר וּלְהִתִּיצֵב לְמִסְדָּר בְּקֵר.

**סוֹפְרִים** אֶת הַשּׁוֹרוֹת, מַחְלִקִים לְכָל אֶחָד מֵעַט לְחָם וּמֵי שֶׁתִּיָּה עֹכוּרִים, וְיוֹצְאִים לְדָרֶךְ. צוֹעֲדִים אֲצִים בְּקֶצֶב מְרִזּוּ בְּמִיחָד, כְּדִי לְהַרְוִיחַ זְמוּ בְּטָרֶם יַעֲלֶה כְּדוֹר הַשְּׁמֵשׁ בְּרוּם רָקִיעַ וְהָאֵשׁ יוֹקֶדֶת.

**מִפְעַם** לְפַעַם נִשְׁמַעַת פְּקָדָה רוֹעַמַת מִפִּי הַצּוֹרְרִים, "לְרוּץ, לְרוּץ", הַאֲנָשִׁים רָצוּ בְּשִׁאֲרִית כַּחוֹתֵיהֶם, אִישׁ וְצִוּרוֹ עַל שְׁכָמוֹ, וְשׁוֹב הַחַל הַיּוֹם לְבַעַר כְּתַנּוֹר אֵשׁ, הַשְּׁמֵשׁ בְּקַרְנֵיהֶ הַיּוֹקְדוֹת הַצְּלִיפָה עַל רִאֲשֵׁי הָאֲנָשִׁים, 'מִמְרוֹם שֶׁלַח אֵשׁ בְּעִצְמֹתַי וַיִּרְדָּנָה'.

**מִי** שֶׁנִּסָּה לְהַכְנִיס בְּפִיו חֲתִיכַת לְחָם, לֹא הִיָּה מִסְגָּל לְבָלַע אוֹתָהּ, הַפֶּה הִיָּה מִיָּבֵשׁ, הַלְּשׁוֹן הַצְּרוּבָה דְּבָקָה אֶל הַחֹף, הַמִּשְׁאֵלָה הַיּוֹחִידָה שֶׁל כְּלָם הִיָּתֵה לְגִימַת מִיָּם, הַלֵּב



וכמה סילוני מים מרהיבי עין, המסכנים באלפיהם גמעו ושתו לרויה, רעגנו את אבריהם הרצוצים, המים יצקו כחות חדשים ביצורים המעגים.

**לפתע** התעורר אחד השומרים והביט נכחו בעינים מטמטמות ורגעים ארזים, עד שתפס מה מתרחש לעיניו והזעיק את חבריו שחשו אל תוך הקהל, לברר מה ארע, אבל כבר אחרו את המועד ולא עשו מאומה, חששו להקים שאון בלילה בסביבה לא להם.

**לפנות** בקר, נשחברי המפקדה הראשית של ס"ס ומנהלי המחנה הממנים על המסע ושאר קצינים גבוהים הבהלו אל המקום וראו במו עיניהם את פלא המים, החליפו ביניהם מבטים רבי משמעות, כל אחד משך בכתפיו משיכה חסרת ישע ומהר להסתלק מהשטח בבשת פנים.

**העיד** מקרבו של הרבי רבי אברהם אליקים געצל שיף ז"ל מרודניק, כי אחר המלחמה כאשר שמע את הספור המפלא אודות גס המים, פנה ישירות לרבי ושאל האם נכונים הדברים. השיבו הרבי הקדוש, "כל מי שמפקפק חס וחלילה באילו של אברהם אבינו או בבארה של מרים, יכול היה אז להשתכנע ולראות בעליל שהקב"ה מזמין לברואיו בדיוק ברגע הנחוץ את מה שדרוש להם".

**מענת** שהתרחש גס המים, התחיל הרבי מחדש לעודד את האנשים בקרבנותו באמרו, "על אף כל הצרות והסתרת הפנים, אנו רואים בכל זאת שהקב"ה אוהב אותנו". (פני האט)

**בהתנת** האות צנחו הגופים הסחוטים אל האדמה הרטבה כאלונים גדועים, מלאי הכחות נדלדל עד אפס, הגוף הצחיח התשוש אינו מסגל להרדם, מי שעוד נותר בו קרטוב של רצון חיים, הטביל את קצה כתנתו באדמת הרקק שישבו עליה והתחיל למצץ, הטביל ושוב מצץ.

**עלטת** לילה שחרה כסתה את אלפי החרסים הנשברים, את גודד השבויים הקיפו שומרים מזינים, קלגסי ס"ס אחוזי תנומה שהתעצלו להשאר על עמדם תחת גטל הרובים ומכונות הירה, והשתרעו ארצה.

**במעגל** האנשים השוכבים שהקיף את הרבי עוברת אושה, לחישה כזרם חשמלי, "הוא אומר לנסות, שכל אחד יחפר תחתיו, ישועת ה' כהרף עין". האנשים האמינו לו, כל מי שהיה בצרורו פפית, גזיר עץ, ומי שלא היה לו השתמש באצבעות ידיו, בצפרנים, כלם התחילו לתלש מתחתם גושי עפר טחוב.

**נפערו** חרים לעמק כדי סנטימטרים אחדים, עשרה סנטימטרים, עשרים, שלושים, והנה נובע פה ושם קלוח דק של מים, ותעבר הרנה במחנה. מתאר את המארע אחד מאותם השבויים ששרד לפליטה, "חששנו להרים קול שלא ירגישו בנו הצוררים, אף בעיני כלנו נצתה שלהבת, מים, מים חיים".

**האנשים** המיאשים התחבקו והתנשקו מרב אשר, יהודים מעלפים ומתים למחצה חזרו בן רגע לחיות, בקדחתנות חפרו עוד ועוד לעמק והתגבר הזרם הפורץ, מים פה, מים שם, יהודים מאמינים בשפתים שהשחירו כפחם, נשאו תפלה והודיה על הגס, רק שפתותיהם נעות, וקולם לא ישמע, "שהכל נהיה בדברו".

**על** פני מרחב השדה זנקו לגבה כמה

## פרשת בשלח

העיר אין לו כל והוא נוטל על עצמו מעמקם להכניס אורחים, ומה בידו להגיש לפניהם.

**טרם** נענה לרבי מנדל ללכת לסעד על שלחנו, גמר בדעתו כי הואיל ובאמתחתו מזון וציידה לרב, ולא נצרך אלא למטה מצעת ושלחן להסב עליו לאכל את המאכלים אשר אתו, מה לי אם לא אכל אצלו מאומה, הרי די צידה עמי באמתחתי, אם ארעב לא אמר לו, כי אם אפנה אל אמתחתי ואשביע נפשי הימנה.

**צעד** רבי מנדל עם האורח ברנה לעבר ביתו, הוא בקתתו הדלה הנוטה לפל, כאלו אין עשיר גדול הימנו אשר ביכלתו לספק את כל תאוות לבו של האורח, בהכנסם אל הבית השתומם האורח למראה הדלות הזועקת מכל פנה.

**השלחן** אמנם עמד מוכן לקדש את השבת ועליו נרות דולקים בפמוטי חרס, יין לקדוש, ולחם משנה, אך אין זכר בבית למאכלי שבת, בשר ודגים מאו דכר שמיהו, ואין צריך לומר שאר מטעמים של ברבורים ושלן.

**בלבו** התפלא על גדל בטחונו ושמחתו של מארחו, החש כאלו הכל מזמן לפניו, תמה מהיכן ירק זה חי ומהיכן יבקש להנאות את אורחו. רבי מנדל פתח בשמחה בשירת השבת, פונה במבטו אנה ואנה לכל פנות הבית, והוא כמטאטא, מגרש את החושך מן הבית.

**האור** הגדול החל להבהיק ולזרח בכל פנה, החושך בגרחו מן הבית, נוטל עמו את הפגמים והכתמים שהיו בחפצי הבית, והנם כלם מאירים ונקיים שלמים והדורים למראה.

ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה (טז בה)

**בימי** חרפו של הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאסוב זיע"א, בעל אהבת שלום, בימים עדין לא נגה אורו לבאי עולם מבקשי דרך ה', העידו קורות ביתו על העניות הרבה ששררה אצלו, בידו לא היה פרוטה לפרטה לקנות לחם לאכל ובגד ללבוש, אך מה גדלה תשוקתו להכניס אורחים לביתו.

**כשפגש** באורח שנקלע לעיר, היה רבי מנחם מנדל שש ושמח לקראתו ומצפה שיכנס לביתו ולארחו, אנשי העיר בידעם את הלחץ זו הדחק שנתנו בו הרבי, לא הניחו לאורחים אלו להענות, והיו מכניסים אותם לבתיהם להאכילם ולהשקותם כפאשר ברכם ה'.

**בערב** אחת משבתות השנה נקלע לקאסוב איש אמיד להגל מסחרו, מחסידי הרה"ק רבי צבי הירש מנדבורנא זיע"א, מיד נסובו עליו אנשי העיר וקבלוהו בשלום, ועוררוהו אודות האברך הקר בעירם בשם רבי מענדל'י, אשר כל אורח שנקלע לעיר אינו מניחו עד שמתלנה עמו לאכל על שלחנו, הואיל ואין ביכלתו לארח, אגא יפנה לאחד מבגלי בתים חשובים דפה ובל ילך אחר הפצרותיו.

**בליל** שבת עם גמר התפלה, מהר רבי מנדל לקראתו והפציר בו מתוך הארת פנים מיחדת שיעזוהו במצות הכנסת אורחים, לא יכול היה האיש לעמד בפני ההפצרות הרבות, ולמרות הרמזים שנשלחו לעברו לבל יסכים שכן אין זו סעודה המספקת את בעליה, נענה לבקשה.

**בנוסף**, עז היה רצונו לעמד מקרוב על טיבו של האברך הזה, אשר לדברי בני

שלמה במעלי שבֵּתא ובושים מפני גדל אור קדֶשֶׁת שַׁבַּת קדֶשׁ, מאיר עליהם אור קדֶשֶׁת השַׁבַּת קדֶשׁ ומתְעַלֵּין כָּל העוֹלָמוֹת וְכָל הַדְּבָרִים הַמְתָּרִים שְׁבַעֲוֹלָם, ובִּפְרֵט מֵאֲכָלִים הַמוֹכְנִים לַשַּׁבַּת קדֶשׁ מִזְדַּכְּכִין בִּיּוֹתֵר וְנַעֲשִׂין בַּחֲיִנַּת מֶן, וְיֵשׁ הַזֹּכֶה לְטַעַם טַעַם זֶה בְּסַעֲוֹדוֹת שַׁבַּת. (אבן סתיה החדש)



**וַיְהִי יְדִיו אָמוּנָה עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ (יו יב)**

**בְּנֵת** עֲרִיכַת שְׁלַחְנו הַטְּהוֹר בְּסַעֲוֵדָה שְׁלִישִׁית, הַתְּבַטָּא הַרַה"ק **רַבִּי מְנַחֵם מְגַדֵּל מְרִימְנוּב** זיע"א שְׁבַעֲוֹלָם הֶעֱלִין יְתַבְּעוּ מִי שְׁלֵא רָאָה אֶת פְּנֵי צַדִּיק הַדּוֹר, הֲלֵא הוּא הַרַה"ק **הַמַּגִּיד מִקְאֲזַנִּיץ** זיע"א בעל **עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל**.

**בַּמְקוֹם** נִכַח הַרַה"ק **הַבְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר** זיע"א וּמִיד אַחַר שֶׁשָּׁמַע אֶת הַדְּבָרִים, יָצָא לְדַרְכוֹ לְקַאֲזַנִּיץ לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵי הַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ. מִשְׁהִיָּע לְקַאֲזַנִּיץ, נוֹדַע לוֹ כִּי הַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ חוֹלָה וְחַלְשׁ, עֶקֶב חֲלָשְׁתּוֹ הוּא שׁוֹכֵב בַּמִּטָּה.

**נִסָּה** הַבְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵיו הַקְּדוֹשׁוֹת, אֲף הַדְּבָר לֹא עָלָה בְּיָדוֹ כִּי חֲסִידִים רַבִּים נִדְּחָקוּ מִסָּבִיב, בְּלִית בְּרַרָה טַפְסַע עַל יְדִית הַדְּלֵת, וְהִצִּיץ לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵי הַקְּדֶשׁ. בְּאוֹתוֹ רָגַע הַבְּחִין הַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ בְּרַצוֹנוֹ הַעֵז וְהַפְּטִיר לַעֲמָתוֹ, 'בְּרַאֲיָה בְּעֵלְמָא קִנְי' (ב"מ ב:). כֹּאֲשֶׁר שָׁב לְרִימְנוּב וְנִשְׁאַל מֶה רָאָה בְּקַאֲזַנִּיץ, הִשִּׁיב, "רֵאִיתִי חֲתִיכַת רַצוֹן הַבוֹרָא מְנַח עַל הַמִּטָּה".

**עַל** דֶּרֶךְ זֶה פָּרַשׁ הַרַה"ק **הָאֲמִירֵי חַיִּים** זיע"א אֶת הַכְּתוּב 'וַיְהִי יְדִיו אָמוּנָה', יְדִיו שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוּ הָיוּ חֲתִיכַת אָמוּנָה, 'אָמוּנָה' מִלְשׁוֹן הַמִּשְׁכָּה, כִּי בְּרֵאִיתִי יְדִיו הַקְּדוֹשׁוֹת בְּלִבָּד, כְּכָר נִמְשָׁךְ הַלֵּב לְאָמוּנָה. (סרפי חודש)



מנוחת הנפש השְׁתַּרְרָה בְּלֵב הָאוֹרַח, וְהַתְּעַלָּה אֲף הוּא בְּטַעְמוֹ מִצּוּף נַעַם הַשַּׁבַּת.

**לְאַחַר** שְׁעָרָף קְדוּשַׁת עַל הַיּוֹן, בְּצַע רַבִּי מְגַדֵּל עַל שְׁתֵּי חִלּוֹת קְטָנוֹת אֲשֶׁר לְמֵרְאָה עֵין לֹא הָיָה בָּהֶן לְהַשְׁבִּיעַ אֶת בְּנֵי הַבַּיִת, מֵה עוֹד אֶת אוֹרְחוֹ, וְרָאָה זֶה פְּלֵא, כַּזֵּית זֶה שְׁנִתְּנָה לְכָל אֶחָד בְּמִדָּה וּבְמִשׁוֹרָה, הָיָה בָּהּ כְּדִי לְהַשְׁבִּיעַ כָּל נַפְשׁ רַעְבָּה.

**אַחַר** נָטַל רַבִּי מְגַדֵּל שְׁתֵּי יְחִידוֹת שְׁעוּעִית גַּנָּה, 'בוֹנְדִלִיר', שֶׁהִגְשׁוּ לְפָנָיו, אָמַר בְּלִשׁוֹן קְדֻשּׁוֹ, "הֲרִי אֱלֹה דְגִים לְכַבּוֹד שַׁבַּת קְדֻשׁ", וְאֲכָלָם, כְּמֹהוּ עֲשֵׂה הָאוֹרַח, וְלִתְמִיתוֹ הַרְבֵּה הַרְגִּישׁ בָּהֶן טַעַם דְּגִים כְּפִי שְׁלֵא טַעַם מַעוֹלָם, דִּי הָיָה בָּהֶן לְהַשְׁבִּיעוֹ כְּבִאֲכִילַת מְנָה הַגּוֹנָה שֶׁל דְּגִים.

**אַחַר** הִגִּישׁ לְאוֹרְחוֹ שְׁתֵּי שְׁעוּעִיּוֹת לְשֵׁם מְרַק, אֲשֶׁר בְּאֲכִילָתָם הַרְגִּישׁ טַעַם עָרֵב שְׁלֵא הָיָה כְּהֵנָּה עַד כֹּה, הַדְּבָר חֲזַר בְּאֲכִילַת הַבֶּשֶׂר, אֲף כִּאֵן נָטַל רַבִּי מְגַדֵּל בְּיָדוֹ שְׁתֵּי שְׁעוּעִיּוֹת בְּאֲמָרוֹ, "הֲרִי אֵלוֹ בְּשֵׁר לְכַבּוֹד שַׁבַּת קְדֻשׁ", וְאֲכָלָם, כְּשֶׁהָאוֹרַח מַחְרָה מִחֲזִיק וּמִצָּא טַעַם בְּשֵׁר עָרֵב בְּפִיו.

**לְמַחֲרַת** סִפְרָ הָאוֹרַח לְאִנְשֵׁי הָעִיר אֲשֶׁר רָאוּ עֵינָיו אֲצֵל הָאֶבְרָךְ הַקְּדוֹשׁ, וַיְהִי לְפָלֵא בְּעֵינֵיהֶם, הֵם שָׁמְרוּ אֶת הַדְּבָר בְּלִבָּם, בְּהִיָּע הַעֵת בּוֹ הַחֵל הַרְבִּי לְהַנְהִיג עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרַמָּה, סִפְרוּ זֹאת לְחֲסִידֵים הַרְבִּים שֶׁכִּתְּתוּ רַגְלֵיהֶם וְכָאוּ קוֹסוּבָה, לְהַסְתַּוְּפֵף בְּצֵל הַקְּדֻשׁ.

**כֵּן** מְצִינוּ שֶׁכְּתַב הַרְבִּי לְיָמִים בְּסִפְרוֹ הַקְּדוֹשׁ אֶהְבַּת שְׁלוֹם (וירא ד"ה וירא), שֶׁהָאֲדָם זֹכֶה לְבַחֲיַנַּת צְמֻצוֹם וְהַסְתַּפְּקוֹת בְּאֲכִילָה וּשְׁתֵּיָה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה בְּאֲמִצְעוֹת הַשֵּׁם שְׁד"י, הַמַּתְגַּלָּה בְּאֲדָם בְּשַׁבַּת קְדֻשׁ.

**וְכֵן** שָׁנָה לָנוּ הָאֶהְבַּת שְׁלוֹם (בא ד"ה וישא, בשלח ד"ה ויאמר), שְׁכַּשְׁשִׁי שְׂרָאֵל עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה

## מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב ורמלמידיו

יכול הִיָּה להמשיך את שבחי השי"ת בסדר הבריאה.

**כְּאִשֶּׁר** שָׁמַע הַחֲסִיד אִיךָ מְדַרְיָה הַמְּלַמֵּד רַבִּי בְּעַרְל אֶת הַיְלָדִים, וְדַבְּרָיו כְּלַפִּידֵי אִשׁ פְּלַחוּ אֶת לִבָּבוֹ, הַבִּין מְדוּעַ שָׁלַח אֵלָיו הַבַּעַל שֵׁם טוֹב פְּרִיסַת שְׁלוֹם. לִימִים הַתְּפָרַסְם הַמְּלַמֵּד כְּהַמְגִיד הַגָּדוֹל הַרַה"ק רַבִּי דָּב בְּנֵר מַמְעוֹרֵיטֵט זִיע"א, אֲשֶׁר מֵלֵא אֶת מְקוֹמוֹ שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב.

**הַמְּשִׁיךְ** הַרַבִּי מַשִּׁינְוֵא וְאָמַר, עַל פִּי זֶה יֵשׁ לְבָאֵר מֵה דְקֻשָּׁה בְּשִׁירַת הַיָּם, מִשֶּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִתְחִילוּ לְסַדֵּר שְׁבָחוֹ שֶׁל מְקוֹם עַל גְּדֹל הַנְּסִים שֶׁעָשָׂה עִמָּהֶם, אִם כֹּן מְדוּעַ הִפְסִיקוּ בְּאֲמִצַּע לומר 'מי כמכה באלם' וגו', הִיָּה לָהֶם הַמְּשִׁיךְ בְּשִׁירָה עַל גְּדֹל הַנְּסִים וְהַנְּפְלְאוֹת וְלומר 'נְטִיַת יְמִינְךָ' וגו', וְרַק לְבַסּוֹף לומר 'מי כמכה באלם'."

**אֵלֵא**, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמְרוּ אֶת הַשִּׁירָה בְּהַתְּלַהּבוֹת וְדַבְּקוֹת וְשִׁמְחָה, עַד שֶׁבְּאֲמִצַּע שִׁירַתְם עָלָה בְּלִבָּם שְׁבַח ה' וּמִתּוֹךְ הַתְּלַהּבוֹת אָמְרוּ 'מי כמכה באלם ה', כִּי לֹא יָכֹלוּ עוֹד לְהִתְאַפֵּק, כְּדַבְּרֵי רַבִּי דָּב בְּנֵר עַל דּוֹד הַמְּלָךְ בְּאָמְרוֹ אֶת מְזִמּוֹר 'בְּרַכִּי נִפְשִׁי'.

**הַמְּשִׁיךְ** הַרַבִּי מַשִּׁינְוֵא וְאָמַר, עַל פִּי זֶה יֵשׁ לְבָאֵר כְּמִין חֲמוֹר אֶת דְּבָרֵי הַפִּיטוֹן בִּיּוֹם לִבְשָׁה, שְׂאָמַר, 'יְדִידִים רּוֹמְמוֹךְ בְּשִׁירָה קְדָמוֹךְ מִי כְּמִכָּה ה' בְּאֵלִים'. 'יְדִידִים' הִיָּנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, 'רּוֹמְמוֹךְ' בְּכֹךְ שֶׁבְּשִׁירָה קְדָמוֹךְ, שֶׁהַקְּדִימוֹ לְצַעֵק טְרָם גָּמַר שִׁירַתְם 'מי כמכה באלם ה', זֶהוּ שְׁבַחְם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקְּדִימוֹ בְּשִׁירָה 'מי כמכה', קְדָם שְׁגָמְרוּ אֶת הַשִּׁירָה וְהַוְדָאָה עַל הַנְּסִים. (דברי יחזקאל החדש)

מי כמכה באלם ה' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא (טו יא)

**סַפֵּר** הַרַה"ק הַדְּבָרִי יַחְזַקֵּאל מַשִּׁינְוֵא זִיע"א. נְגִיד חֲסִיד הַגִּיעַ מִמְּרוֹחַק רַב, לְשַׁחַר פְּנֵי הַרַה"ק הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקְּדוֹשׁ זִיע"א, כְּאֲשֶׁר נִפְרַד בְּדַרְכוֹ חַזְרָה לְבֵיתוֹ אָמַר לוֹ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, "אַתָּה נּוֹסַע לְבֵיתְךָ דְּרָךְ עִיר פְּלוֹנִית, אֲבָקֶשְׁךָ שְׁתַּהִיָּה אֶצֶל רַבִּי בְּעַרְל וְתִמְסַר לוֹ דְרִישַׁת שְׁלוֹם מַמְנִי", הַחֲסִיד הִבְטִיחַ לְמֵלֵא אֶת בְּקֻשְׁתּוֹ.

**כְּאִשֶּׁר** בָּא לְאוֹתָהּ עִיר, הִתְעַנְּנוּ אֶצֶל בְּנֵי הָעִיר הֵיכֹן דָּר רַבִּי בְּעַרְל, תֵּאָר לְעֶצְמוֹ שֶׁמִּסְתַּמָּא הוּא מַחְשׁוּבֵי הָעִיר אִם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב פּוֹרַס בְּשִׁלוֹמוֹ, לְפַלְיָאָתוֹ לֹא יָדַע אִישׁ מִי הוּא רַבִּי בְּעַרְל, עַד שֶׁאָמַר לוֹ אַחַד, "אוֹלֵי כּוֹנְנִיךָ לְבְּעַרְלִי מְלַמֵּד, וְהִרְאָהוּ אִיָּה מְקוֹם מְגוּרָיו.

**בְּבִית** מְצָא חֲדָר קָטוֹן, וּמְלַמֵּד לּוֹמֵד עִם הַיְלָדִים פָּרַק ק"ד שְׁבַתְהֵלִים, 'בְּרַכִּי נִפְשִׁי', כְּשֶׁהִגִּיעַ הַמְּלַמֵּד לְפָסוּק 'מֵה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּלֶם בְּחִכְמָה עֲשִׂיתָ מְלֵאָה הָאָרֶץ כּוֹנְנִיךָ, שָׂאֵל אֶת הַיְלָדִים, מְדוּעַ הִפְסִיק דּוֹד הַמְּלָךְ בְּאֲמִצַּע דְּבָרָיו שֶׁסָּדַר סְדֵר הַבְּרִיאָה וְנִפְלְאוֹתָיו, הִיָּה לוֹ לְהַמְשִׁיךְ זֶה הַיָּם גְּדוֹל וְרוּחַ יְדִים' וגו', וְלְבַסּוֹף לומר 'מֵה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' וגו'.

**אֵלֵא** בְּשַׁעַר שֶׁסָּדַר דּוֹד הַמְּלָךְ שְׁבָחוֹ שֶׁל מְקוֹם עַל סְדֵר הַבְּרִיאָה וְנִפְלְאוֹתָיו, הַגִּיעַ לְהַתְּלַהּבוֹת גְּדוֹלָה אֲשֶׁר יָקְדָה בְּקַרְבוֹ כְּאִשׁ בְּעֶצְמוֹתָיו, הוּא לֹא יָכֹל לְהִתְאַפֵּק וְלִגְמֹר שְׁבַחֵי הַשִּׁ"ת בְּסְדֵר הַבְּרִיאָה, מְכַרַח הִיָּה לְהַפְסִיק וְלִזְעַק בְּקוֹל, 'מֵה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה', רַק אַחֲרֵי כֵן

מילין קירין ויהודשים נפלאים מהוקט  
מדברות קדשו ותורתו של  
רבי דוד חי אביהנבא שליט"א

# מִי־הָתָא

# חֲזַרְתָּא



חֲזַרְתָּא דְאִוְרֵייתָא  
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

## ירידת המן בכל יום להקביל פני אבינו שבשמים בכל יום

ירגיש האדם שהוא נזקק לחסדי הבורא איתו, ויהיה תמיד עומד ומבקש על כל צרכיו ולא יסתמך על עצמו במאומה [ואפילו בעלי חיים דרכם לבקש טרפם מן השמים, ומטעם זה מצינו אצל האריה להכיש את נח (תנחומא נח ט), כי דרך האריה לקבל פרנסתו מן הקב"ה ולא על ידי שליח, ובהיותו בתיבה הצטער על שהוא מוכרח לקבל מזונו מאת נח, וכיון שאיחר נח פעם אחת את מזונו מצא בכך אמתלא להכיש אותו].

### פעמים שמצומצמים מזונותיו כדי שישא עיניו לשמים ויזכה לברכה בכל יום מחדש

ואף אם רואה האדם שאין מצוי בידו יותר מכדי צרכו לאותו זמן, ידע בעצמו שזה חסד ה' להצריך אותו לעמוד ולהתחנן לפניו בתפילה, וזה היפך קללת הנחש שמזונו מצוי לו בכל מקום ובכל זמן.

כי כל הנבראים יש להם חיבור בהש"ת באמצעות המזונות, כמו שכתוב (תהלים קד כא) 'הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם', והוא שמשפיע להם תמיד, אבל להנחש ניתנו מזונותיו בכל מקום שהוא, כי העפר מוכן הוא, כדי שלא יהי' לו עוד חיבור, והקללה היא סילוק החיבור וכך היא מהותו לעולם כמו שכתוב (ישעיה סה כה) 'נחש עפר לחות' (שם שמואל שמות תרע"ו) בשם הרה"ק רבי יצחק מווארקא.

ובזה מתקיים בו ברכת יצחק אבינו 'ויתן לך האלקים' (בראשית כז כח), וכמו שדרשו חז"ל (ב"ר סו ג) 'ויתן ויחזור ויתן', שלא יקבל האדם נתינה אחת המספיקה לכל ימי חייו, אלא תמיד יהיה זקוק לנתינה מחודשת מאת הקב"ה, ובאופן זה תהיה האמונה תקועה בליבו שכל צרכיו תלויים ועומדים בחסדי ה' איתו.

הַנְּיִי מִמְטִיר לְכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא הָעָם וַלְקִטּוֹ דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ (טז ד). הקשו חז"ל (יומא עו): שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי, מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה. אמר להם, אמשול לכם משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שיש לו בן אחד פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה. עמד ופסק מזונותיו בכל יום, והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל, מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב, נמצאו כולן מכזונים את לבם לאביהן שבשמים.

### תפילה על מזונות בכל יום

וכיון שכל תכלית המן בכל יום כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים, מצוה להתפלל ולבקש בכל יום על המזונות [כמו שאמרו בוורר (בשלח סב): כל אינון בני מהימנותא בעאן בכל יומא ויומא לשאלא מזונייהו מקודשא בריך הוא ולצלאה צלותהון עליה, מאי טעמא, בגין דכל מאן דמצלי צלותיה לגבי קודשא בריך הוא על מזוניה גרים דיתברך כל יומא על ידויה הוא אילנא דמזון דכלא ביה, ואף על גב דאשתכח עמיה בעי למשאל קמי קודשא בריך הוא ולצלאה צלותא על מזונא כל יומא, בגין דישתכחו על ידו ברכאן כל יומא ויומא לעילא, ודא הוא 'ברוך ה' יום יום'], וגם מי שחננו ה' ומזונותיו מצויים לו בהרווחה לא ימנע עצמו מלהתפלל עליהם קודם סעודתו, ולא יסיח דעתו שכל השפע המצוי אצלו הוא מחסד ה' עמו, וכמו שמבואר בלשון הבקשה 'ונא אל תצריכנו ה' אלהינו לא לידי מתנת בשר ודם וכו' כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה', שתמיד

## מילתא דפליאה

### טעם לאמירת תפלת נשמת בשבת קודש

וַיִּזְשַׁע ה' בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרַיִם וְגו' (יד, ל).

בכח הנשמה להודות ולהלל תמיד לקדוש ברוך הוא, כמפורש בפסוק (תהלים קנ ו) 'כל הנשמה תהלל יה', שהרי בזה שונה היא יצירת האדם משאר בעלי חיים כמו שכתוב (בראשית ב ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה' ותרגם אונקלוס 'והות באדם לרוח ממלא', כי נמשך ממנה כח הדיבור להלל ולשבח לבורא יתברך כמו שהרחיב בזה **בדרשות מהרימ"ט** (תזריע דרוש א), והוא תכלית בריאת האדם ויתרונו על כל הבריאה כי שייח וכו' שייג לו להלל ולשבח לבורא יתברך ולעסוק בפיו בתורה הקדושה. ועל פי דבריו הוסיף **בשפה אחת להחיד"א** (ד"ה נשמת) נופך מדיליה, שלכך בשבת כשמקבל איש ישראל נשמה יתירה אזי הוא מודה ומהלל להשם יתברך יותר ומאריך בפסוקי דזמרה עד שמגיע לתפלה היקרה 'נשמת כל חי', שהנשמה הקדושה ת'ברך את ש'מך ראשי תיבות עם הכולל בגימטריא שב"ח, ורוח כל בשר תפאר ותרומם זכרך מלכנו תמיד וכו', כי לא נתן לנו הבורא נשמה ורוח כי אם לברך בשמו.

#### רק בכח הנשמה שהיא חלק אלקי ממעל ניתן להלל ולשבח

דברים נפלאים כתב **הרה"ק ר' צבי הירש מליסקא ע"ה** (בפירושו שערי הישר על תהלים קמו) לבאר ענין זה, ובהקדם מפרש תיבת 'הללויה' שהיא אותיות 'הללו' ו'יה' על פי דברי חז"ל (מדרש תהלים קיג) אין העולם כדאי להלל בכל השם אלא בחציו שנאמר (תהלים קנ ו) 'כל הנשמה תהלל יה', כי כמו שביארנו לעיל שבהנהגת העולם אם יבוא איש בזוי ויאמר הלל ושבח למלך גדול הלא יחשב לפגם בכבוד המלך, וכל שכן אנהנו קרוצי חומר איך נשבח לקדוש ברוך הוא אשר לגדולתו אין חקר. אך הביאור על פי פירוש המשנה באבות (פ"ג מ"ז) 'תן לו משלו שאתה ושלך שלו', כי אם יאמר האדם מי אנכי שאתן מתנה לבורא יתברך, טעות בידיו, שהרי בשלמא אם היינו נותנים לו מעצמינו היה נחשב לפחיתות לפניו וכל שכן מפחת ערך, אבל באמת כל מה שיש לנו הכל הוא שלו, ואם כן הכל על ידי כח אלוקי, ואין זה פחיתות לפניו, ולכן אמר דוד המלך ע"ה (דה"א י כט יד) 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך', פירוש שאפילו כח הנתניה הוא מכוּחך, וזהו שאמר 'תן לו משלו', ואל תאמר שהוא פחיתות כבוד, כי אתה ושלך שלו.

והנה הנשמה הוא חלק אלקי ממעל והגוף חלק האדם כמו שאמרו חז"ל (נדה לא). ולכן מצד הנשמה שהוא חלק אלקי בזה שפיר יכולים להלל ולשבח אותו יתברך כיון שאין השבח מעצמינו רק מחלקו, כי הנשמה מעצמותו נפח כמבואר בזהוה, ועל כן אין פחיתות לפניו יתברך על ידי שמהללני אותו. ואיתא (ראה באר מים חיים עקב) ו'ה בחינת שמים, ו'ה בחינת ארץ, כענין ישמחו השמים ויה' ו'תגל הארץ הוא ו'ה, ואמרו חז"ל (סנהדרין צא): 'קרא אל השמים מעל' זו הנשמה, 'ואל הארץ' זו הגוף, ואם כן הנשמה מן השמים מורה על שם ו'ה והגוף בחינת ארץ על ו'ה, ומצד ו'ה שהוא השמים בחינת הנשמה ראוי להלל אותו, מה שאין כן מצד הגוף בחינת ארץ אינו ראוי להלל בחינת ו'ה, וזהו שאמרו אין העולם כדאי להלל בכל השם דהיינו עם ו'ה שהוא מצד הגוף, כי זה פחיתות לפניו, אלא בחציו שנאמר 'כל הנשמה תהלל יה' היינו מצד הנשמה שמורה על שם ו'ה.

#### השירה כשמתעורר הארה מהעתיד לבוא

מעתה נרדה ונראה נובלות חכמה שכתב השפת אמת ע"ה, כי אכן כל עניין השירה היא מצד הנשמה. ובשבת שהוא 'יומא דנשמתין' (זוהר ויקהל רה:) ומעין עולם הבא (ברכות נז:) וכן בקריעת ים סוף הגיעו ישראל לבחינה מעין לעתיד כמו שכתב השפת אמת (שם) שלכך כתיב 'ביום ההוא', ואז יכולים לשיר לפניו עת כי נפתח פינו בנשמת כל חי.

## ברזא דאז"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

### להכיר ניסי ה' שבטבע

אלקים וכל תכיל. שמדתה יכול להיות באופן ברכה נפרצה ואושר מרובה עד בלי די. רק באופן שאם יכיר האדם כי היא איננה רק השגחה פרטית על כל פרט, והטבע הוא רק נסים רצופים, אשר מתרגל עין הרואה וכו'. ולמען שלא יטעה האדם וישכח בורא ומסדר ומשיגח מהטבע, ויחשוב לרוב הרגלו כי הטבע היא בעצמה, להפרידה מיוצרה, לכן יש נסים, אבל אינם תכליתיים, והנסים הוא רק להעיר לבות בני אדם על מפעלות הבורא ברוך הוא בטבע, כי היא ידו והשגחתו הטהורה].

**האומר הלל בכל יום מכיר בניסים הגלויים ומכחיש את הניסים הנסתרים בטבע**

לפיכך הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, כי תכלית ההלל היא להלל על הניסים היוצאים מטבעו של עולם, אך היות ותכלית ניסים אלו היא הידיעה שבכל הנסתר בטבע ישנה הנהגה אלוקית בהשגחה פרטית, נמצא כי המהלל רק על הנסים הגלויים מחרף ומגדף, כי אינו מכיר בניסים הנעשים בהנהגה הטבעית, ועל האדם לדעת כי גם כל מקריו ומאורעותיו בכל יום ובכל רגע אף הם בכח האלוקי הנסתר בהם. ולכן בכל יום מודים ומשבחים על הניסים שבטבע, כמו 'יוצר אור ובורא חושך', ואילו ההילול על הנסים הגלויים נתקן רק בימים מיוחדים שבהם היה התגלות נסים אלו, אך לא בכל יום.

**כשמודה בניסים הנסתרים שבבריאה מוכיח כי רק ה' הוא הנותן כח לעשות חיל**  
וכך הם ממש דברי **מרון הכתב סופר ע"ה** (דרשות לשבת הגדול תר"י) ונביא מלשונו: דהנה הלל שאנו אומרים מיוסד ומתוקן על הניסים שעשה ה' לנו בצאתנו ממצרים

**ובני ישראל הלכו בַּיַּבֶּשֶׁה בְּתוֹךְ הַיָּם** (יד כט). בכדי לבוא לביאור הכתוב נקדים תחילה להבין מה שאמרו בגמרא (שבת קיח:): 'הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף'. ותמוה, מה פגם בזה, הלא איתא בחז"ל (שיהש"ר ב ב): ר' שמואל משום ר' חנינא, כל קילוס וקילוס שישראל מקלסין להקב"ה הקדוש ברוך הוא יושב ביניהם הדא הוא דכתיב (תהלים כב ד) 'אתה קדוש יושב תהלות ישראל', שבשעה שישראל אומרים הילולים שורה עליהם שכינה.

**שני סוגי הנהגות בבריאה ותכליתם**

מבאר **המשך חכמה ע"ה** (בחוקותי ד"ה ונתתי) שישנם שתי הנהגות בהם מנהיג בורא עולם את עולמו. ישנה הנהגה ניסית מעל סדר העולם, ויש הנהגה בדרך הטבע. אמנם הקב"ה משדד הטבע אך הנהגה זו אינה התכלית, רק באם ילמד מזה האדם לשאר הנהגות העולם כשיבין כי כל אשר קורה ואשר נראה כטבע אינו אלא בהשגחה פרטית, ואף הטבע כולו מונהג בהנהגה אלוקית אלא שנסתרת בטבע, כמו שאמרו המקובלים 'הטבע' גימטריא 'אלקים'. וזאת היא התכלית של כל ההנהגה הניסית, ללמד על ההנהגה הטבעית שאף היא בהנהגה אלוקית וניסית, וכאשר האריך בזה הרמב"ן (לעיל יג טז): ומן הניסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם.

[ובלשון קדשו של המשך חכמה: דהנהגה הנסית היא אינה תכליתית, שהשם ברא העולם שתתנהג באופן הטבעי, אשר היא בת

הרה"ק בעל הנועם אלימלך ע"ה (ליקוטי שושנה ד"ה א"י ע"ד שפירשתי ובני): 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים'. בהנה ישראל בשעת קריעת ים סוף ראו נפלאותיו יתברך שמו ורוממותו וגדולתו. ויש צדיקים שהולכים תמיד בדביקות ולבם תמיד ברוממות אל ובגדולתו אף שלא בשעת קריעת ים סוף, שגם ביבשה רואין נפלאותיו איך הם עד אין קץ וערך בכל דבר ודבר הנמצא בעולם. וזהו הפירוש 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים', פירוש שביבשה הלכו בזה הרוממות אל כמו בים. וזהו 'הפך ים ליבשה' (תהלים סו ו), שהצדיק הנסים והנפלאות הנראין בים, הוא רואה ביבשה לאשר הולך תמיד ברוממות אל וגדולתו יתברך שמו. ע"כ לשונו הקדוש.

ניתן לומר כי אלו שני סוגי ההנהגות האמורים, ישנה הנהגה ניסית כמו ניסי קריעת ים סוף ודומיהם, והוא בבחינת 'בתוך הים', אך הצדיק לוקח הנהגה זו ורואה אותה גם בהנהגה הטבעית 'ביבשה', שכל הנעשה עמו ואשר נראה כי בדרך הטבע הוא, הרי זו רק מכוח ההשגחה הפרטית הנסתרת בכל פעולה ודבר הנמצא בעולם.

### כאשר מתגאה וחושב כי ראוי להנהגה

#### ניסית הרי זה מחרף ומגדף

יתכן להוסיף בזה, כי הנסים שנעשים מעל דרך הטבע הם כאשר ישראל ראויים לכך, אך כאשר אינם ראויים הם נעשים באופן נסתר. ומשכך, 'הקורא הלל בכל יום' שחושב עצמו לראוי לנסים מעל דרך הטבע, 'הרי זה מחרף ומגדף', כי כשמתגאה וחושב כי כוחו גדול כל כך, נמצא מחרף ומגדף, שהרי על בעל הגאווה נאמר (סוטה ה.) אין אני והוא יכולין לדור בעולם שמסלק רגלי השכינה.

ובקריעת ים סוף, והם המה ניסים שלא בטבע. אבל באמת אנו צריכים להודות לה' גם על כל תגמלוהי שעושה לנו בכל יום בדרך הטבע, שהוא זן ומפרנס ומכלכל אותנו ומכין לנו כל הצטרכותנו, ולא נחשוב כי בכוחנו ועוצם ידינו עשינו את החיל הזה, כדכתיב (דברים ח יח) 'זכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל'. ויתבונן האדם כי לא לחכמים לחם ולא לנבונים עושר, וכמה גיעות וטרחות טרחו בני אדם ולא עלתה בידיהם, כי 'ה' מוריש ומעשיר' (שמואל א' ב ז) והכל בידי שמים.

ולהיות כי כן, צריכים אנו לשבח את ה' ולהודות לשמו הגדול על חסדו שבכל יום עמנו, וכן אנו אומרים בברכת ההודאה 'ועל נסיך שבכל יום עמנו' וכו'. ומי שמודה לה' רק על הנסים שעשה איתנו ביציאת מצרים שהיה שלא בטבע, מורה בזה כי אינו מכיר 'חסד אל כל היום' (תהלים נב ג), ואמור יאמר כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, ובזה כופר בהשגחת ה' והוא מחרף ומגדף. וזהו שאמרו חז"ל 'הקורא הלל בכל יום' שאינו אומר רק הלל המתקוקן על ניסי מצרים שהם חוץ לטבע ואינו מוסיף לשבח על הטוב שבכל יום עמנו, 'הרי זה מחרף ומגדף'.

[ובזה מפרש דברי בעל ההגדה 'לפיכך אנחנו חייבים להודות ולהלל וכו', הוציאנו מעבדות לחירות וכו', ונאמר לפניו שירה חדשה': היינו שאחר שסיפרנו ניסי מצרים ושבחנו לה' עליהם צריכים אנו להוסיף שבח ותהילה בכל יום ויום על הטוב והחסד התמידי המתחדשים בכל יום, ולכן מסיים 'ונאמר לפניו שירה חדשה', שיר מחודש בכל יום].

### בני ישראל הכירו כי ניסי היבשה והטבע

#### הם כמו ניסי קריעת הים

ובזה אמרתי לפרש מה שדיבר בקדשו



# מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

## אמונת חכמים הכנה למתן תורה

בכוח אמונת חכמים מתחזקת שמירת התורה בקרב ישראל, כי קודם מתן תורה ביקש הקב"ה לחזק את אמונת בני ישראל במשה רבינו, וכמו שכתוב (להלן י"ט) 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם', ועל ידי שיתחזקו באמונתם במשה רבינו יהיה קיום לתורה.

[וראה בספר העיקרים (מאמר ד פכ"ב): עיקר גדול אל התורה ושורש אל האמונה שהוא מסתעף מאמונת ההשגחה הוא, שהשם יתברך מכריח הטבע תחת כפות רגלי המאמינים, כמו שאמר משה רבינו אחר התפלה שסדר במזמור 'תפלה למשה איש האלהים', אמר שהיושב בסתר עליון ומתלונן בצל שדי, הנה הוא מבטיח אותו בעבור השם יתברך שיצילהו מפח יקוש ומן הדבר ומן הפגעים הטבעיים, עד שידרוך על שחל ופתן וירמוס כפיר ותנין. עיי"ש עוד מה שמאריך בזה].

ובאמת היתה האמונה בדברי חכמים הקדמה למתן תורה, כמו שמצינו שנדחה מתן תורה ביום נוסף על פי דבריו של משה רבינו, ובכך למדנו לראות שאמונת חכמים היא תנאי והכנה לקבלת התורה, ויש כח בידי חכמים לעשות הכל כרצונם, וכתב כמו שהרחיב בזה בקדושת לוי (ואתחנן ד"ה וירד), שבאמת לא נתכוין הקב"ה לתת את התורה ביום השלישי, אלא שבאותו היום יהיה נסר לישראל הכוח לפרש את התורה כפי הבנתם, וזה היה הענין שהוסיף משה עוד יום אחד, והסכים הקב"ה לדעתו של משה, כי בזה עצמו ניתן לישראל הכוח לפרש התורה כמו שיפרשו אותה החכמים, ובוזה נקבע האמונה בדברי חכמים לדורות, בבחינת צדיק גזור והקב"ה מקיים, ולא זו בלבד בימי של משה רבינו כי כוחו נמשך גם לדורות עולם אצל הצדיקים שבכל דור ודור, כי אתפשטותא דמשה בכל דרא, וכמו שנרמז בדברי חז"ל שהיו מכנים את גדול הדור וקוראים לו 'משה'.

## אמונת צדיקים מביאה לאמונה בה'

ובזכות אמונה תמימה ברועי ומנהיגי ישראל אשר שתל הקב"ה בכל דור ודור, אפשר להגיע לאמונה

## אמונת צדיקים - יסוד בעבודת ה'

**וַיֵּאֱמִינוּ בָּהּ וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ** (יד לא). בגודל מעלת אמונת חכמים הפליא לבאר **בעל התפארת שלמה** (בשלה ד"ה וישובו) שאמונת חכמים אין פירושה רק להאמין בדברי ה' הנמסרים לנו מפי חכמים, כי זו אמונה בדברי ה' ולא בדברי הצדיקים, ועיקר מעלת אמונת חכמים היא כשמאמין בדברי הצדיק הנאמרים לו אף שלא אמרם בשם ה', ומקבל את דברי הצדיק כמו שהם, ואף אם הדברים נוגדים את ההיגיון מבטל דעתו בפני דברי צדיקים, כי יודע ומאמין שדברי הצדיק הם כרצונו יתברך.

וזו שלימות מעלת האמונה, כמו שאמרנו במכילתא (בשלה מס' דויהי ו'): 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו, אם במשה האמינו קל וחומר בה', בא זה ללמדך שכל מי שמאמין ברועה נאמן כאלו מאמין במאמר מי שאמר והיה העולם.

והמאמין בכל ליבו בדברי צדיקים זוכה לגאולה אמיתית, וכמו שמצינו שקודם קריעת ים סוף הוצרכו בני ישראל להתנסות במידה קדושה זו של אמונת חכמים, כשצויה אותם משה רבינו לחזור לאחור לצד המצרים, וזהו דבר שאין הדעת סובלת אותו, ואף על פי כן התחזקו בני ישראל להאמין בדבריו, כמו שאמרנו 'אין לנו אלא דברי בן עמרם', כלומר אף אם אין אנו יודעים במעלתו שכל דבריו נבואה, עם זאת נאמין בכל דבריו גם שהם מפי עצמו, ובכוח אמונתם זו זכו לגאולה שלמה ממצרים בקריעת ים סוף.

[וראה גם בשפת אמת (בשלה תרל"ח ד"ה בפסוק): ויש לדקדק כי על פי הענן היו הולכים ולמה הוצרך לצוות למשה רבינו ע"ה, אל מקום שהענן ילך ילכו בני ישראל. אבל נראה כי ה' יתברך רצה שיאמינו בני ישראל למשה רבינו ע"ה לחזור לאחוריהם, ולא הראה להם על ידי הענן רק האמינו למשה רבינו ע"ה, כמו שכתב רש"י 'להגיד שבחן', ולכן הרהרו אחר כך אותן שאמר 'המבלי אין קברים' כו', שסברו שמשה רבינו ע"ה אמר כן מדעתו, אף על פי כן הואיל והאמינו מתחילתו בכל לב לכן זכו אחר כך לישועה, וחזרו והאמינו במשה גם כן].

ולא לקיים המצוות בדרך רגילות כמצות אנשים מלומדה, וזהו שנרמז בלשון הכתוב (דברים ד כט) 'וּבְקִשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת ה' אֱלֹהֵיךָ וּמִצְוַת פִּי תִדְרָשׁוּנוּ בְּכָל לְבַבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ', והוא ענין הדרישה האמור כאן, שיהיה האדם דורש ומבקש ומשתוקק להכין עצמו להיות ראוי לעבודת ה', ועל ידי זה יזכה שיהיה ה' מצוי לו בכל זמן שיבקש קרבתו, כי תהיה הדרישה שלמה בכל לב ונפש.

### זכות ההכנה נשאת הברכה בקביעות

ועל ידי ההכנה זוכה להמשיך הברכה לאחריה, שתשאר עמו הקדושה בקביעות, וזהו שמצינו בגמרא (ברכות לב:) שהיו חסידים הראשונים שוהים שעה אחת קודם התפילה ושעה אחת לאחריה, כי על ידי השהות וההכנה מקודם התפילה היתה התפילה משאירה רושם הקדושה גם בשעה שלאחריה, ומכח תפילה אחת היתה נמשכת הקדושה עד לתפילה הבאה, ותפילה אחת מוסיפה קדושה על חברתה, ונמצא כל היום שמור בקדושה.

### הכנה לשבת

בשל כך הזקיקה תורה הכנה קודם השבת, כמו שאמרו (ע"ז ג.) מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת [אבל כיון שאין מי שיכול לשער בנפשו ערך מתנת הקדושה הראויה לבוא לו מן השמים, לכן ההכנה האמיתית היא שישמור האדם עצמו מכל דבר רע העלול להרחיקו מן הקדושה, ועל ידי כן יהיה ראוי לקבל קדושת שבת כפי מה שיזכו אותו מן השמים (מדרש פנחס אות נה)], וכן אמרו (שבת קיז:): לעולם ישכים אדם להוצאת שבת שנאמר **והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו**. ונודע שג' ימים קודם השבת הם הכנה לשבת, כדאיתא (פרע"ח) שער השבת פ"א) שביום ד' יכוין לקבל תוספת נפש של שבת הבאה, וביום ה' יכוין לקבל תוספת תוספת רוח, וביום ו' יכוין לקבל תוספת הנשמה. וכן לאחר השבת נשאת תוספת הנשמה עד יום א', ותוספת הרוח נשאת עד יום ב', ותוספת הנפש נשאת עד יום ג'.

שלמה בה' ובתורתו, וגם זה נרמז בקריעת ים סוף **וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויאמינו בה' ובמשה עבדו**, כדאיתא במכילתא (בשלה מס' דויה"ו): לשעבר במצרים לא היו יראים ה', אבל כאן 'ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו', אם במשה האמינו קל וחומר בה', בא זה ללמדך שכל מי שמאמין ברועה נאמן כאלו מאמין במאמר מי שאמר והיה העולם. וכתב בתולדות יעקב יוסף (יתרו): וזה שאיתא כל המאמין ברועה ישראל כאלו מאמין בו יתברך, כי יהיה זה הדרגה וממוצע לזה, וזה שכתוב 'ויאמינו בה', והיינו על ידי שהאמינו במשה שנתדבקו בו, ומשם עלו שהאמינו ונתדבקו בו יתברך.

כי אף על פי שראו ישראל את כוחו של משה רבינו ע"ה במצרים, שראו במוחש את היד הגדולה שבמצרים, עם כל זה הגיעו בקריעת ים סוף לדרגה גבוהה יותר, והדגיש הכתוב שהגיעו לדרגת בירור האמונה בה' על ידי האמונה במשה רבינו ע"ה.

## בכח ההכנה זוכה לסיוע מן

### השמים

**וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יָבִיאוּ** (טז ה). עיקר התחלת כל דבר הוא להכין עצמו כדי לזכות לקדושה היורדת מן השמים, כמו שפירש **בפנים יפות** (צו) שהתורה נמשלה לאש ככתוב (ירמיה כג כט) 'הֲלוֹא כֹה דִבַּרְתִּי פְאֵשׁ', וכמו שבעבודת הקרבנות הייתה המצוה להקדים תחילה אש מן ההדיוט כדי שתדל עליה אש מן השמים, כך גם בעבודת האדם כפי מה שמעורר עצמו מלמטה כך זוכה לתוספת התעוררות שמים, וכמו שאמרו (שהש"ר ה ב) פתחו לי פתח כחודה של מחט וכו', וכיון שאדם פותח ומביא אש מן ההדיוט, מסייעים אותו באש של מעלה - אש אוכלה אש.

### ענין ההכנה לכל דבר שבקדושה

כל דבר שבקדושה צריך להקדים לפניו הכנה ויגיעה, בבחינת 'דַע אֶת אֱלֹהֶיךָ אֲבִיךָ וְעִבְדֵהוּ' (דה"י א' כח ט), להיות עבודת ה' מתוך ידיעה,



יבא לאור ע"י מנחם אור לישורים  
 © כל הזכויות שמורות  
 אין להעתיק או למכור ללא אישור  
 מצד שכתב מנחם אור לישורים  
 מיוצב ושמור: שוקי קנר

## פרשת בשלח

### ויסע ויבוא ויט

היו אלה הימים של אחרי חג הסוכות. אל הרה"ק היהודי הקדוש מפרשיסחא זיע"א הגיע אדם עשיר ובידו מתנה נכבדה מאוד לרבי: קערת כסף טהור, בה יאכל הרבי על שולחן מלכים הדומה למזבח. היהודי הקדוש שמח מאוד עם המתנה ולאחר שהודה לנדיב הלב על תשורתו וברכו מעומקא דליבא הוסיף ואמר: קערה זו נחדש אי"ה בשמונת ימי החנוכה הבאים עלינו לטובה! יש להטמין את הקערה במשך החודשים הבאים, ובימי החנוכה נוציא אותה ונתחיל להשתמש בה במשך כל ימות השנה.

גם לאחר שהעשיר נפרד מהיהודי הקדוש לחיים ולשלום, חזר היהודי הקדוש ואמר שוב לבני ביתו ולמקורביו: קערה זו מיועדת עבור ימי החנוכה הבאים עלינו לטובה, ויש לשמור על הקערה היטב עד בוא ימים אלו, שכן החל מימי החנוכה נשתמש בזה. וככל שקרבו ימי החנוכה שמעו יותר ויותר את היהודי הקדוש עוסק בעניינה של הקערה החדשה ואומר כי הוא עומד ומצפה לימי החנוכה כדי שיזכה לאכול בקערה זו.

החסידיים שמעו את היהודי הקדוש מרבה לשוחח אודות קערת הכסף הבינו שיש דברים בגו וכי טובא גניז בגווייה. אין זה חלילה רצון גשמי לכלי כסף וזהב, דבר שהיהודי הקדוש - שנקרא כן על שם שהיה מתעלה בכל יום ויום כמו ממדריגה של גוי ליהודי - היה רחוק הימנו לחלוטין, אלא עניינים נשגבים וגבוהים, מכבשי דרחמנא, בסוד מה שאמרו בספרי הקבלה שהקערה היא בחינת מלכות, ובמופלא מהם לא דרשו.

המופקד בחצר קדשו של היהודי הקדוש על

כל הליכות הבית הגדול, המוציא והמביא ועל פיו ישק כל דבר, היה החסיד המפורסם רבי משה מווישגראד, שמלבד היותו מופלג בתורה ובחסידות היה איש רב פעלים לנהל את תהלוכות בית הרבי על הצד היותר טוב. רבי משה מווישגראד הוא זה שקיבל את קערת הכסף מידיו של היהודי הקדוש כדי להניחה עד ימות החנוכה, וכשקרבו ימי החנוכה, ורבי משה שמע שוב ושוב אודות הקערה שיש להתחיל להשתמש בה, עלה בזכרונו שכדי שיוכלו להשתמש בה הרי צריכים להקדים ולטבול אותה במקוה טהרה כדת וכדין.

חושש היה רבי משה מווישגראד שמא ישכח לעשות זאת בערב חנוכה והחליט להקדים את טבילת הקערה כבר לאותו היום בו נזכר מזה. הוציא רבי משה את הקערה מהארון בו הוא הניחה, ופנה אל המקוה בעיר פרשיסחא על מנת לטבול את הקערה.

אם כל המקוואות הקדמוניות והעתיקות היו נבנות כשהן עמוקות מאוד, הרי שהמקווה בפרשיסחא הייתה ידועה כשהיא עמוקה ביותר: מאה מדרגות היו לה כדי לרדת אל המקווה! ואף המקווה עצמה הייתה עמוקה ביותר. אמנם באחת פינות המקווה הייתה מדרגה שעליה ניתן היה לעמוד ולטבול, אך שאר המקווה הייתה עמוקה מאוד.

איתרע מזלו של רבי משה ומבלי משים, בשבריר רגע של חוסר תשומת לב, החליקה קערת הכסף של רבי משה ונפלה מידו אל תוך מעמקי המקווה. רבי משה עוד עמד בתחילת גרם המדרגות היורד אל המקווה, כשהקערה נשמטה מידו והתגלגלה במורד המדרגות, ומשם אל עמקי המקווה. שומע היה רבי משה את צליל הקערה



גם בצהרי ערב חנוכה, רבי משה הלך עדיין אל המקווה כדי למצוא את הקערה. שמע רבי משה את היהודי הקדוש מודיע כי יש ברצונו להזדרז ביותר בהדלקת נרות חנוכה, תיכף עם הרגעים הראשונים שניתן להדליק. מבקש הוא להתפלל תפילת מנחה בהקדם ותיכף לאחר הדלקת נרות חנוכה יש בדעתו לסעוד סעודת חנוכה עם קערת הכסף החדשה. אלא שכפי שכבר ניתן להבין, הקערה לא נמצאה.

בדחילו ורחימו פנה היהודי הקדוש להדלקת נרות חנוכה, ולאחר שסיים את עבודת הקודש והתפלל תפילת ערבית ביקש שיערכו לפניו את סעודת החנוכה, תוך שהוא מורה שתחילה יגישו לפניו את החלה והדגים ותיכף לאחר מכן יגישו את המרק בקערת הכסף. מיד לאחר שהיהודי הקדוש נטל ידיו ואכל כזית מהחלה, התחיל לשמוח מאוד ואמר: ברוך ה' אשר זיכני והגיענו לזמן הזה, ובוודאי אין ראוי להתמהמה עתה אלא לאכול בזריזות, כדי שנוכל כבר לאכול את המרק בקערה שקיבלתי.

ברגעים אלו הבין רבי משה כי עתה זו הפעם האחרונה שהוא יכול להציל את עצמו ולהביא את הקערה מהמקווה. הוא רץ כל עוד נפשו בו ובבהלה גדולה ירד אל מי המקווה, הפך בהם והפך בהם מצד לצד עד שלפתע הרגיש ברגלו את הקערה עומדת ומונחת בקרן זוית. במהירות רבה עלה רבי משה חזרה כשהקערה בידו, הוא שב אל ביתו של היהודי הקדוש, וברגע האחרון הספיק למזוג בתוכה את המרק ולהעלותה על שולחן מלכים.

למרבה הפלא, מני אותו רגע ואילך, הפסיק היהודי הקדוש לדבר אודות קערה זו. לא הילל אותה ולא שיבח אותה. אוכל היה היהודי הקדוש מהקערה כאילו היא קערה רגילה ככל הקערות, ללא שום ייחוס וכיוצא בזה. ויהי הדבר לפלא גדול, בפרט אצל רבי משה שמסר נפשו בשליחותו

כשהיא נופלת מדרגה אחר מדרגה וצוללת אל תוך המים, וליבו פג בקרבו: הימים ימי החורף, המים קפואים ביותר ושכבה דקה של כפור עליהם, והקערה נמצאת אי שם במעמקי המקווה. לא חלפו דקות עד שרבי משה הגיע להחלטה ברורה: יעבור עלי מה, ואני אמצא את הקערה. זוכר היה רבי משה את דיבורי הרבים של רבו היהודי הקדוש אודות הקערה וציפייתו לאכול בה בימי החנוכה, ואיך ישא פניו אליו ויאמר כי הקערה נאבדה ואיננה. בהחלטתו האמיצה ירד רבי משה אל תוך מי המקווה הקפואים וחיפש את הקערה, אלא שלצערו הרב לא הצליח למוצאה. כשראה רבי משה שחייו נמצאים בסכנה, הן מחמת השהייה במי המקווה העמוקים והן מחמת הקור העצום ששרר בתוך המקווה ומחוצה לה, החליט לוותר. הוא יצא מהמקווה ופנה אל ביתו של היהודי הקדוש. אלא שתיכף עם כניסתו לבית כבר שמע רבי משה את היהודי הקדוש כשהוא משוחח ומדבר בשבחי קערת הכסף שממנה יאכל בימי החנוכה.

שמע רבי משה את געגועיו של רבו לקערת כסף זו, ומיד הבין את אשר לפניו, מה גרוע יהיה מצבו כשיתברר שהוא זה שאיבד את הקערה היקרה ברשלנותו הרבה. הוא עזב את הכל ורץ חזרה אל המקווה, ירד את מאת המדרגות וחיפש שוב ושוב, אלא שעם כל זאת הוא לא מצא את הקערה.

כך חזר הדבר ונשנה פעמים רבות מאוד באותם הימים. רבי משה חיפש את הקערה בכל כוחו, וכמו במעשה שטן ולהכעיס, הוא לא הצליח למצוא את הקערה. בכל פעם שרבי משה שמע את היהודי הקדוש מדבר אודות הקערה הוא שב אל המקווה, משוכנע שהפעם הוא יצליח למצוא את הקערה. הביא אתו רבי משה מקלות ארוכים ומיני ברזלים מעוקלים שיסייעו בידו לחפש ולמצוא את הקערה, אלא שהעלה חרס בידו.



וסיכן עצמו פעמים רבות כל כך עבור הקערה, והנה, למרבה הפלא, הרבי אינו מדבר כלום אודות הקערה, בעוד שבתקופה האחרונה כמעט ולא פסיק פומא מלהפליג במעלתה.

רבי משה עצמו חסיד נאמן היה ולא הרהר אחר רבו ולא כלום. הוא כמובן לא סיפר כלום אודות אבדן הקערה והפעמים הרבות שהלך אל המקווה כדי למוצאה, וכל המעשה היה אמור להשכח ולרדת אל תהום הנשיה, אלא שבחג השבועות של אותה שנה, נועדו הצדיקים: היהודי הקדוש עם הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א, בעת שהותם יחד בעיר לובלין, בצילא דמהימנותא של הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א, ושם התברר כי סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. רבי משה מווישגראד שהיה יד ימינו ונאמן ביתו של היהודי הקדוש, לא זו בלבד שכל זמן היותו היהודי הקדוש בפרשיסחא היה רבי משה נלווה אליו ומשרתו בכל הנצרך אליו, אלא שגם בשעה שנסע אל רבו החוזה מלובלין היה רבי משה מצטרף אליו בצוותא חדא ועומד לסייעו על הצד היותר טוב.

באותה נסיעה, באחד משלשת ימי הגבלה שקודם חג השבועות, בהיותו בלובלין, חש רבי משה מווישגראד בשיניו והיו לו יסורים קשים מאוד. תחילה ניסה רבי משה לטפל בזה בעצמו והניח רטיות ספוגי י"ש על שיניו להקל על מכאוביו, ואולם ללא הועיל, ייסוריו לא עזבוהו. רופאים מומחים לא היו בלובלין, ורבי משה נמנה וגמר שעליו להזכיר את כאב שיניו בפני הרבי שיתפלל עליו שהשי"ת יקל מעליו את היסורים. יודע היה רבי משה מווישגראד את גודל עבודתו בקודש של היהודי הקדוש בימים אלו של קודם חג השבועות, ובשל כך לא הרהיב עוז בנפשו להפריע לו בהזכרות מענייני דעלמא, ברם כיון שיסוריו לא הניחו לו, נאלץ רבי משה לפנות אל החדר באכסניה בו יודע היה שהיהודי

הקדוש שוהה בו בשעה זו. בחרדת קודש ובדחילו ורחימו פתח רבי משה מווישגראד את דלת החדר במעט וראה כי הנה היהודי הקדוש יושב שם ומשוחח עם ידידו ורעו הרה"ק רבי דוד מלעלוב בעניינים גבוהים ונשגבים. פיק ברכיים אחז ברבי משה מפחד רבו ולא המשיך לפתוח יותר את הדלת, אלא האזין לסוד שיח שרפי קודש שעלה ונשמע מתוך החדר.

והנה הוא שומע את הרה"ק מלעלוב שואל את היהודי הקדוש: ילמדנו רבינו, איך מסכנים איש ישראל עד כדי כך? והיהודי הקדוש נענה ואומר לו: רצוני היה לבחון ולראות עד כמה ועד היכן באה ומגיעה אהבתו אלינו.

באותם רגעים לא הבין רבי משה אודות מה מדברים הצדיקים ביניהם, אולם משראה כי לרגע הם השתתקו, הרהיב עוז בנפשו, פתח עוד את הדלת ונכנס אל החדר לנוכח שני הצדיקים שהביטו בו משתאים לדעת על מה הוא נכנס עתה. פתח רבי משה וסיפר בפני רבו על כאב שיניו הקשה וביקש ממנו שיתפלל לרפואתו.

ויהי כאשר שמע הרה"ק מלעלוב את דבריו, עוד בטרם הספיק היהודי הקדוש להשיבו, קם ממקומו ויתפוס בידו של רבי משה, באומרו אליו: הרף עתה מרבך ובוא יחד עימי אל בית המדרש. יצא רבי משה יחד עם הרה"ק מלעלוב ופנו אל בית המדרש הסמוך שם ניגש הרה"ק מלעלוב אל ארון הספרים והוציא את ספר הזוהר הקדוש, ויפתח בפרשת בשלח על שלשת הפסוקים הפותחים במילים: 'ויסע' - 'ויבוא' - 'ויט', הלא הם הפסוקים הללו (שמות יד יט-כא):

**וַיִּסַע מִלֶּאֱךָ הָאֱלֹהִים הַהַלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם וַיִּסַע עִמּוֹד הָעֵנָן מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲמֵד מֵאַחֲרֵיהֶם. וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הָעֵנָן וַחֲשֹׁךְ וַיִּאָר אֶת הַלַּיְלָה וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה. וַיֵּט מִשָּׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וַיִּוֹלֶךְ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ קִדְמֵים עֲזָה כָּל**



**הַלִּילָה וַיִּשֶׁם אֶת הַיָּם לְחֶרֶב וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם.**  
 אמר הרה"ק מלעלוב לרבי משה: הנח את אצבעך הקטנה על השן הכואבת ותאמר שלש פעמים את דברי הזוהר הקדוש על פסוקים אלו, ומובטח לך כי תתרפא מהיסורים לגמרי תיכף ומיד! עשה כן רבי משה ובאורח פלא פסקו כל יסוריו. באותה שעה הבין רבי משה, לתדהמתו הגדולה, כי שאלתו של הרה"ק מלעלוב ליהודי הקדוש על סכנת איש ישראל הייתה עליו והשכיל כי הוא היה מתכוון לכל אותו סיפור שהתרחש עמו בערב ימי החנוכה, שבגלל דיבוריו הבלתי פוסקים של היהודי הקדוש על קערת הכסף ועל רצונו לאכול מזה בחנוכה, נאלץ רבי משה להסתכן בנפשו שוב ושוב, לרדת אל מעמקי המקווה הקרה בפרשיסחא ולחפש אחרי הקערה. וידע רבי משה כי הכל גלוי ויודע בפני הצדיקים, וכל מה שנעשה היה בכוונה גדולה ומרוממת.



דברי הזוהר הללו, אודות שלשה פסוקים אלו שיש בהם ע"ב אותיות, הובאו בפירוש רש"י על מסכת סוכה (מה:). **אני והו - בנימטריא: אנה ה', ועוד: משבעים ושתים שמות הן, הנקובים בשלש מקראות הסמוכין בפרשת ויהי בשלח: ויסע וגו' ויבא בין מחנה ויט משה את ידו, ושלשתן בני שבעים ושתים אותיות, ומהן שם המפורש: אות ראשונה של פסוק ראשון, ואחרונה של אמצעי, וראשונה של אחרון, וכן בזה הסדר כולן, השם הראשון והו: וי' של ויסע, ה"א דכל הלילה, וי'ו דויט, ושם השלשים ושבע הוא אני: אל"ף דמאחריהם, ונו"ן ראשון דהענן בחשבון של מפרע, וי"ד דרוח קדים.**

וידועים דברי רבינו הרמב"ן (בהקדמת פירושו על התורה ובדרשת תורת ה' תמימה) שיש בידיו קבלה של אמת שכל התורה כולה היא שמותיו של הקב"ה, ודבר זה נודע לרבים, שמהפסוקים 'ויסע ויבוא ויט' יוצא השם של ע"ב אותיות שבו משתמשין

חסידי הדורות היודעים אותו להמית ולהחיות לנתוש ולנתוץ ולהאביד ולהרוס לבנות ולנטוע. ואכן יש בשמות הללו גם את סגולת הרפואה, כמו שכתב הרה"ק האמרי נועם: הים הוא בבחינת 'בינה', חמשים שערים העולה 'ים'. ובחכמה פותח שערים. על כן קריעת ים סוף הייתה על ידי שם ע"ב היוצא מפסוקים 'ויסע ויבא ויט' הנרשמים ברמ"ח תיבות דקריאת שמע, לפתוח 'רחם' בינה על ידי שם ע"ב שהוא בחכמה כידוע, בחינת יסוד אבא הבוקע ומאיר תוך הבינה... ותוכן הענין, אשר רזא דקריעת ים סוף הוא בסוד שם 'חתך' הנודע מפסוק (שמות יד כט) 'הלכו ביבשה בתוך הים', כי 'בתוך' עולה 'חתך'... **ולאשר קריעת ים סוף הוא ברזא ד'חתך' החותך חיים לכל חי, על כן נאמר במרה תיכף אחר קריעת ים סוף 'כי אני ה' רופאך'** (שם טו כו), **כי רופא נאמן עולה 'חתך'.**



הרה"ק הדברי יחזקאל משינאווא זיע"א סיפר שנסע פעם לשבות אצל חותנו הרה"ק האריה דבי עילאי זיע"א, בעיר וישינצא, בשבת שירה, וחותנו נהג לקרוא בעצמו בתורה. למרות שבדרך כלל עלה האריה דבי עילאי לעליית ששי, הרי שבשבת שירה נהג לעלות לעליית השירה. אמרו בניו של האריה דבי עילאי לדברי יחזקאל, שבודאי יכבד את רבינו בעליה לששי. אלא שביום חמישי הגיע הרה"ק הסבא קדישא רבי דוב בער מראדושיץ זיע"א לוישינצא, והאריה דבי עילאי כיבד אותו בעליית ששי ואילו לרבינו קרא לעליית שלישי. כיון שכן, באו בניו של הרבי האריה דבי עילאי ואמרו לגיסם הדברי יחזקאל, שהוא הפסיד את העליה החשובה בגלל בואו של הרבי מראדושיץ. השיבם רבינו: **אדרבה, אני רק הרווחתי! משום שכאשר חותני האריה דבי עילאי קרא את שלשת הפסוקים 'ויסע ויבוא ויט' הרגשתי עליה גדולה מאד ברוחניות!**

# אור חדש ירד על שולחן השבת

## שולחן השבת עם אור החיים

מאמרים נפלאים של רבנינו האור החיים  
הקדוש בשפה מעבדת שווה לכל נפש



איר"י: 437-0054 (718)  
אירופה: 0176-8806-44-20  
להשיג בתנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

## לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל  
אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'  
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

## לעילוי נשמת

צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה

# קרוב אליך הדבר מאד



באדיבות יואל צדיקים

מקום גנותו של הרב הקדוש רבי שלום שרעבי - הרש"ש זי"ע



## אוצר פניני החסידות

### עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים  
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים  
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך